

SLOVENSKI POROČEVALEC

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA,
KRAVLJEVA ULICA 117, 1
TELEFON 21-21 do 21-25
KORISTNIKI SE NE VRAČAJO
IZJAZA VSAK DAN RAZEN
PONEDELJKAJA

IZSEKATNI ODDELEK
LJUBLJANA,
MELNBERGOVA ULICA 22-3
TELEFON 21-22, 21-23
POSTNI ČEKOVNI RACUN
V LJUBLJANI ŠT. 11.739
OGLASILA PO CENIKU
MSEČNA NAROČNINA
40 DIN

Socialna gospodarska struktura nove Jugoslavije v osnutku ustave

V svojem referatu o glavnih značilnostih ustave pravi Kardelj, da je temeljno vprašanje vsake državne ureditve vprašanje oblasti, vprašanje, kateri družbeni razredi države komandne položaje v državnih vrhovih. S tem vprašanjem pa da je tesno povezano tudi vprašanje o splošni socialno-gospodarski strukturi države. Ker pravi osnutek ustave Federativne ljudske republike Jugoslavije, da izhaja vsa oblast iz ljudstva in služi ljudstvu, mora načrt ustave tudi predvidevati tako socialno-gospodarsko strukturo, ki bo omogočala, da se bo to dejansko izvajalo, ne pa da bi ostala črka na papirju. Da bo ljudska oblast dejstvo, je potrebno, da ima ljudstvo tudi take gospodarske položaje, ki bodo dajali tej oblasti trdnost. Nikakor ni mogoče, da bi ljudstvo obdržalo oblast v svojih rokah, če bi ostala v državi taka socialna struktura, kot je bila prej, če bi vsi gospodarski položaji ostali v rokah protiljudskih izkoriščevalcev. V tem primeru bi ti elementi izkoriščali svoje gospodarske položaje za boj proti ljudstvu in bi ob prvi ugodni priliki iztrgali ljudstvo iz rok vse tisto, kar si je v krvavi borbi priborilo. To nam potrjujejo številne izkušnje.

Po prvi svetovni vojni smo dobili Jugoslavijo, toda ljudstvo v njej ni prišlo na oblast. Pod pritiskom revolucionarnega razpoloženja ljudskih množic in zaradi velikih političnih sprememb po svetovni vojni pa je bila vlada prisiljena, da je dala ljudstvu neke svobode in pravice, kar je prišlo do izraza tudi se v vidovdanski ustavi, čeprav si je takrat reakcija že precej opomogla. Prav zaradi tega je mogla reakcija že v tisti ustavi uresničiti precej svojih protiljudskih težnj, ena izmed teh je tudi bila, da smo dobili monarhično namesto republike. Opmogla pa si je tako hitro poleg drugega tudi zato, ker je obdržala vse gospodarske položaje in je bilo ljudstvo v bojih z njo goloroko. Zaradi tega je mogla preiti potem v nadaljno ofenzivo proti ljudstvu in je začela postopoma ukinjati ljudske svobode. Razpuščena je bila komunistična stranka, železničarjem je bila odvzeta možnost stavke, agrarna reforma, ki je sprva veliko obljubljala, je ostalo samo obljuba, nekateri, ki so že dobili zemljo, so jo pozneje spet izgubili, in leta 1929 je kralj Aleksander ukinil ustavo. Pozneje smo dobili usiljeno ustavo, javne volitve, začelo se je najhujše preganjanje borcev za ljudske svobode, razpuščene so bile svobodne strokovne organizacije in nazadnje smo dobili trojni pakt in prišli pod okupacijo.

Socialna gospodarska struktura, kakršno predvideva načrt ustave Federativne ljudske republike Jugoslavije, ni takega značaja, da bi mogli govoriti o novem družabnem redu. V členu 14. je rečeno: »Sredstva za proizvodnjo v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji so splošna ljudska last v rokah države, ali last ljudskih združenih organizacij, ali last zasebnih fizičnih ali pravnih oseb.« Torej predvideva načrt ustave tri sektorje gospodarstva; državni, združni in privatni. Te tri gospodarske sektorje imajo tudi druge države in tudi prejšnja Jugoslavija jih je imela. Pri tem ni bistveno to, da je danes državni sektor mnogo, mnogo večji kot je bil v stari Jugoslaviji, bistveno je pri tem to, komu naj ta sektor služi. V stari Jugoslaviji so bili na oblasti protiljudski izkoriščevalci, in je državni sektor služil njim, služil jim je za utrjevanje položaja v boju proti ljudstvu. Danes je na oblasti ljudstvo in mora državni sektor služiti ljudstvu v boju, da obdrži oblast v svojih rokah. Mi smo že večkrat poudarjali, da naš boj še ni končan, temveč da se je samo prenesel z vojaškega in političnega na gospodarsko področje. Kardelj pravi, ko govori o gospodarski strukturi: »Naravno je, da iz take strukture izhajajo mnoga nasprotja in da bodo reakcionarne sile v gospodarstvu še nadalje poskušale slabiti gospodarske položaje

je ljudske republike in izpodkopavati ljudsko oblast.«

Boriti se na gospodarskem področju pomeni danes prvenstveno obnavljanje porušeno domovino. Obnova to je danes temeljno vprašanje vsega našega gospodarstva. Pri tem pa ne zasledimo samo tega cilja, da bi dosegli predvojno gospodarsko stanje, temveč naj bo obnova samo za temelj, na katerem bomo gradili dalje. Mi vemo, danes naše ljudstvo povečini slabo živi, da se mora odrekati najosnovnejšim gospodarskim potrebščinam. Toda to je posledica velikega razdejavanja, ki ga nam je zapustila vojna. Če ljudje nimajo sladkorja, je to zaradi tega, ker naše tovarne še ne proizvajajo toliko kot so pred vojno, če nimamo čevljev, je to zaradi premajhne proizvodnje. Pred vojno pa so tovarne izdelale toliko sladkorja, da so bila vsa skladišča polna, toliko čevljev, da so bila polna skladišča in trgovine. In vendar je bilo takrat mnogo ljudi, ki so kupovali saharin mesto sladkorja, ki so hodili bos, ali pa so si morali utrgati od ust, da so si kupili čevlje. Zakaj to? Zato, ker sta naš kmet in delavec premalo zaslužila. Zgodilo se je tudi to, da smo pomeni izvažali les, rude in druge sirovine, uvažali pa smo za drag denar industrijske izdelke, medtem pa so morali naši ljudje v tujino, ker niso našli doma zaslužka. Zakaj vse to? Zato, ker smo bili zaostala agrarna država. Če hočemo zagotoviti našemu delovnemu človeku boljše življenje, je potrebno, da dvignemo naše kmetijske, je pa tudi potrebno, da zgradimo našo industrijo in naš promet tako, da bomo imeli več tovarn, več rudnikov, več železnice in cest, kot smo jih imeli pred vojno.

Obnova in nadaljna izgradnja, to sta težki in veliki nalogi in jima bomo kos le, če se bomo načrtno lotili dela. Zato je zapisano v osnutku ustave, da daje država gospodarskemu življenju in razvoju smer s splošnim gospodarskim načrtom. Samo na ta način bomo mogli do najvišjih možnosti izrabiti vse sile, ki so nam na razpolago, samo na ta način bomo spravili v sklad poedina področja gospodarskega udejstevovanja, samo na ta način, če se bomo lotili vedno le tistih del, ki so v tistem času najbolj potrebna za nadaljnji gospodarski razvoj. Ne sme se več zgoditi, da bi zaradi nenačrtnega dela dosegli na kakem področju hiperprodukcijo, zaradi česar bi nastala brezposelnost in bi bili ljudje postavljeni na cesto.

Pri načrtnem gospodarstvu ni mogoče enako zajeti oba sektorja, privatnega in občeljudskega. Privatnika vodi k delavnosti predvsem želja po dobičku in bo vedno zapostavljal splošne ljudske koristi. Državni sektor pa more vedno vpoštevati koristi splošnosti, zato se bo država pri izvajanju gospodarskega načrta naslanjala prvenstveno na državni sektor. Zato moremo reči, ljudska lastnina proizvodnih sredstev je orožje in orodje, ki ju ustava daje ljudstvu za izvajanje gospodarskega načrta. Ker so rude, vode in drugi viri naravnih sil, potem pa železnice, pošta, telefon, važna sredstva za izvajanje gospodarskega načrta, je v ustavi določeno, da so te stvari ljudska lastnina. Iz istega razloga bo tudi zunanja trgovina pod kontrolo države.

Za uspešno izvajanje gospodarskega načrta, s katerim hočemo dvigniti gospodarsko stanje naše države in s tem zboljšati življenje delovnemu ljudstvu, je potrebno, da pritegnemo tudi široke množice malih proizvajalcev, predvsem kmetov. To pa je možno le, če so te množice povezane v trdno gospodarsko organizacijo, če so povezane v zadrage. V načrtu ustave je rečeno, da se bo država pri izvajanju svojega načrta naslanjala ne samo na državni, temveč tudi na združni sektor. Seveda morajo biti te zadrage drugačne, kot so bile prej, morajo biti ljudske zadrage. V stari Jugoslaviji zadrage niso služile ljudstvu. Ustanovilo in

Stališče Jugoslavije v organizaciji Združenih narodov

Govor jugoslovanskega zastopnika na seji pripravljalne komisije Združenih narodov v Londonu

London, 17. dec. (Tanjug). Na plenarni seji osmega odbora pripravljalne komisije je med razpravo o stalnem sedežu organizacije Združenih narodov govoril jugoslovanski odposlanec Stojan Gavrilović, pomočnik ministra za zunanje zadeve. V svojem govoru je med ostalim dejal:

»Stališče Jugoslavije glede tega vprašanja se je jasno pokazalo pri glasovanju jugoslovanskega odposlanstva v izvršnem odboru na seji, na kateri je odbor sklenil, da pripravljalni komisiji priporoči, naj bo sedež v Združenih državah.«

Jugoslovanski odposlanec Gavrilović je nato podčrtal zadovoljstvo, ker je veliko število odposlancev v razpravi zastopalo isto mišljenje. V nadaljevanju svojega govora se je odposlanec Gavrilović bavil z izjavami drugih odposlancev. Dejtal je:

»Opozarjam zlasti na izjave, ki spravljajo organizacijo Združenih narodov v zvezo z nečem, kar imenujemo običajno politiko ravnotežja sil. V naši državi imamo drugačno mnenje o tem vprašanju. Mi mislimo, da po ustanovitvi organizacije Združenih narodov ta zastarela politika ne bo več potrebna. Zato menimo, da je eden izmed temeljnih političnih ciljev organizacije Združenih narodov, v kateri so povezane številne države, veliki in mali, beli in barvisti, evropski in neevropski narodi, da se v resnici zavzame stara politika, ki vodi neizbežno k sistemu blokov in v razcepljenost, nesloge in prepire. Naše mnenje je, da se nova svetovna organizacija ne sme na noben način spraviti v zvezo s tako politiko. Če se mora sploh pečati s to politiko, tedaj se mora z vsemi sitimi, s katerimi razpolaga, boriti proti njej. Prepričani smo, da je to eden izmed ciljev, na katere meri ustanovna listina, ko govori o dolžnosti Združenih narodov, da »rešijo bodočo pokolenja pred bičem vojne, ki je dvakrat v našem življenju zadal neizrekljive bolečine človeštvu. Mi zares tudi tako mislimo, ko pravimo, da je naš cilj in ideal, da delamo za enotnost, sporazum in slovo. Prepričani sem, da vsi soglašamo o tem, da je fizična prisotnost organizacije Združenih narodov na nekem določenem geografskem področju brez dvoma zelo važna narava. Kadar pa govorimo o sedežu Združenih narodov, smo mi v Jugoslaviji mnenja, da se moramo pobrigati, da bodo organizaciji zajamčeni čim bolj ugodni pogoji in okolica, v katerih bo lahko izvrševala svoje številne in konstruktivne dolžnosti. Ne smemo pozabiti, da dolžnosti naše organizacije niso v zvezi le z ohranjanjem miru in varnosti, ampak obsegajo tudi daljnosežne gospodarske, socialne, humane, prosvetne in skrbniške naloge. Ustanovna listina je v tem pogledu zelo jasna. V njej je govora o dolžnosti Združenih narodov glede na človeške pravice, dostojanstvo in vrednost človeške osebnosti, enake pravice moči in žena, velikih in malih narodov, boljše pogoje za življenje in večjo svobodo. V njej je zares govora tudi o mnogih drugih novih in lepih pojmih in idealih, od katerih uresničenja so v tako veliki meri odvisne bodočnost, sreča, blaginja in napredek človeštva. Po na-

šem mnenju predstavljajo prav te določbe zgodovinsko zavezo, ki so jo dali tvorcji ustanovne listine Združenih narodov svetu. To so velike pridobitve San Francisca, ki jim moramo posvetiti našo neomejeno skrbnost in pozornost. Zdi se nam, da je za nas glavno vprašanje varovanje njihove nedotakljivosti in njihova nemotena izvedba in sicer tudi takrat, kadar gre za nastanitev organizacije.«

Jugoslovanski odposlanec Gavrilović je svoj govor zaključil z izjavo, da bo jugoslovansko odposlanstvo v pripravljalni komisiji glasovalo za predlog, naj bi bil sedež organizacije Združenih narodov v Združenih državah.

Ohranitev varnosti in mednarodno sodelovanje

Beograd, 17. dec. Dopisnik Tanjuga poroča iz Londona, da je Stojan Gavrilović, pomočnik ministra za zunanje zadeve Federativne ljudske republike Jugoslavije, ki sodeluje kot delegat Jugoslavije pri pripravah komisije za glavno skupščino Združenih narodov podal preko ameriškega radia za ju-

goslovanske poslušalce naslednjo izjavo, v kateri pravi med drugim:

Jugoslavija je poslala svojo delegacijo na konferenco pripravljalne komisije v Londonu v želji, da sodeluje pri izgradnji organizacije Združenih narodov. Jugoslavija je bila od prvega dne ena najbolj vdanih pobornic za cilje Združenih narodov, za katere se je z ostalimi svobodoljubnimi narodi v tej vojni borila. Kazala je od prvega dne največje zanimanje za ta pozitivni mednarodni program in je storila vse, da bi prišlo čimprej do uspeha. Jugoslovansko narodno predstavništvo je med prvimi ratificiralo ustanovno listino Združenih narodov. Jugoslavija s tem svojim zakonodajnim aktom ni samo formalno izrazila mišljenja jugoslovanskih narodov o pravilnosti poti, po kateri so šli Združeni narodi, temveč je tudi izrazila trdno prepričanje, da bodo na tej poti uresničeni visoki ideali, za katere so se borili in dajali nadčloveške žrtve v krvavem in težkem narodno osvobodilnem boju proti skupnemu fašističnemu sovražniku. Na konferenci v Londonu je zastopanih

50 držav, med njimi tudi Jugoslavija. Njen štiriletni boj v drugi svetovni vojni in njen utrjeni notranji in zunanji položaj sta ji ustvarila mednarodni ugled. Jugoslavija je dobila pri osnovanju konferenčne mesto v vodstvu političnega organa pripravljalne komisije, kjer sodeluje poleg 5 velesil tudi 10 drugih dežel na osnovi politične in zemljepisne važnosti. Načrt po katerem dela pripravljalna komisija Združenih narodov, je izdelal poseben odbor, ki ga sestavljajo delegati 14 držav, med katerimi je tudi Jugoslavija. Sprejeti predlogi na sestankih pripravljalne komisije bodo predloženi skupščini Združenih narodov, katere prvi sestanek se pričakuje v začetku januarja 1946. leta v Londonu. Od tega trenutka bo pričela delovati organizacija Združenih narodov in v skladu z ustanovno listino bo pričela uresničevati postavljene cilje: na eni strani čuvati varnost in na drugi strani razvijati mednarodno solidarnost in sodelovanje za čim večji napredek vseh ostalih delavnosti. Takšno organizacijo bo Jugoslavija vedno podpirala.

Kongres zdravnikov Jugoslovanske armade

Beograd 17. dec. V Domu Jugoslovanske armade se je pričel večer tretji kongres zdravnikov Jugoslovanske armade. Svečane otvoritve kongresa so se udeležili predsednik predsedništva ustavodajne skupščine dr. I. Ribar, podpredsednik Moša Pijade, načelnik generalnega štaba Jugoslovanske armade generalni poročnik Koča Popović, generalni poročnik Arso Jovanović, minister za zdravje Zvezne vlade dr. Zlaten Sremec, minister za narodno zdravje Narodne vlade Srbije dr. Jekić, zastopniki medicinskih fakultet iz Beograda, Zagreba in Ljubljane, kot gostje pa zastopnik britanske armade, zastopstvo francoske armade sanitetne službe, zastopstvo sanitetne službe češkoslovske armade, zastopstvo sanitetne službe albanske armade in zastopstvo sanitetne službe Rdeče armade.

Kongres je otvoril načelnik sanitetnega oddelka ministrstva za narodno obrambo generalni major dr. Vojko Nikolić, ki je dejal: »Vsi naši dosežani sestanki, tako prvi v Bosanskem Petrovcu 1942. leta in drugi v Glini 1944, so se mogli vsiti zaradi delovanja partizanskih odredov, ki so se borili v okolici Ključa in Jajca, Petrinje in Karlova. Omogočile so jih žrtve, ki so padale za obrambo naših svobodnih področij. Tudi danes, ko smo se sestali v osvobodjeni domovini, pošiljamo svoje misli k borcev, zdravnikom in bolničarkam, ki so padli v štiriletnem boju.« Kongres je počastil z enominutnim molkom padle borec.

Nato je generalni major dr. Mikolić govoril o sanitetni službi v času štiriletnega boja; poudaril je, da so naši zdravniki v tem času pokazali svojo zavednost in boj proti smrti, da bi rešili ranjene borec. Ta kongres pomeni obljubo vseh medicinskih delavcev, da bodo zastavili vse moči za nadaljnjo okrepitev naše ljudske armade in da bodo z vsemi silami podprli zdravstveno obnovo naših narodov vse do popolnega blagostanja naše domovine. Nato je kongres soglasno sprejel predlog, da se

v častno predsedništvo izvolijo: maršal Tito, prof. medicinske fakultete podpolkovnik dr. Božidar Lavrić, dr. Miko Miljenić, polkovnik dr. Djuro Nesterović, pomočnik ministra za narodno zdravje dr. Grujica Zarković, polkovnik dr. Borislav Božović, podpolkovnik dr. Černežubov, podpolkovnik dr. Voja Djukanović, podpolkovnik dr. Radmilo Jovanović, major Danica Perović, major Jela Zumić in major dr. Franjo Bulić.

Po izvolitvi predsedništva je generalni poročnik Koča Popović kot zastopnik maršala Tita prečital pozdrav maršala Tita kongresu, ki so ga navzoči sprejeli z navdušenim vzklikanjem in burnim plaskanjem. Nato je kongres pozdravil podpredsednik ustavodajne skupščine Moša Pijade, ki je spomnil navzoče na prvi kongres zdravnikov v Bosanskem Petrovcu, ki se je vršil pod sila težkimi okoliščinami. Govorilo so še zastopniki angleške, francoske, češkoslovske, albanske in sovjetske sanitetne službe, minister dr. Sremec, predstavnik medicinskih fakultet in zastopniki sanitetne službe.

Ob koncu so prečitali množične pozdravne brzojavke iz tujine. Kongres nadaljuje z delom.

Maršal Tito je poslal delegatom 3. kongresa zdravnikov Jugoslovanske armade naslednjo brzojavko:

Delegatom kongresa moj pristen pozdrav in najboljšo želje za uspešno delo kongresa. Izrabljaj to priliko, da izrazim preko vašega kongresa svojo hvaležnost in priznanje vsem vojaškim zdravnikom in sanitetnemu osebju, ki so najprej v partizanskih odredih, a pozneje v narodno osvobodilni vojski ter končno v Jugoslovanski armadi opravljali svoje težko delo samopozdravno in s pravim junaštvom. Tisoče in tisoče borec so rešili v najtežjih okoliščinah gotove smrti in so se borci vrtili v borbeno vrste po zaslugi junaštva in naporov zdravnikov in sanitetnega osebja. Brez najnujnejših kirurških priprav,

zdravil in povejov so morali zdravniki iskati razne možnosti in sredstva za reševanje ranjenih borec pred smrtjo. Ta bogata izkušnja naših vojaških zdravnikov, pridobljena v tej vojni, ne služi samo vojnu zdravilstvu, temveč v prvi vrsti naši narodni zdravstveni službi. Želim mnogo uspehov delu vašega kongresa.

Odlikovanje voditeljev Jugoslovanske armade

Beograd, 16. dec. Z ukazom predsedništva Ustavodajne skupščine so bili odlikovani voditelji Jugoslovanske armade in sicer: z redom Za zasluge za narod I. stopnje generalni major Dušan Kveder, polkovnik Vicko Antić, Mile Kalibarda, Pero Kosorić, Pero Pijpivoda in Petar Stante; podpolkovnik Milan Abramović, Tihomir Milošević, Tomica Popović in Danil Sorović; majorji Naum Veslijevski, Ivan Dojčinov in Vojin Sekulić; z redom Za zasluge za narod II. stopnje podpolkovnik Slobodan Radulović; z redom Za hrabrost pa generalni major Dušan Kveder.

Jugoslovani v Chicagu

Beograd, 18. dec. Jugoslovani, ki žive v Chicagu so poslali predsedniku ministrskega sveta maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu naslednjo pozdravno brzojavko: »Mi, Američani hrvatskega porekla, in ostali Jugoslovani, ki smo se zbrali na protifašističnih manifestacijah 9. decembra 1945. leta, pošiljamo pozdrave Federativni ljudski republiki Jugoslaviji in velikemu junaku maršalu Josipu Brozu Titu. Obljubljamo, da bomo podpirali junaške jugoslovanske narode pri njihovih naporih za obnovo domovine.«

Jugoslovanski poslanik pri bolgarskem zunanjem ministru

Sofija, 17. dec. Bolgarski zunanji minister Petko Stajnov je sprejel poslanika Federativne ljudske republike Jugoslavije Nikolo Kovačevića,

vzdrževalo jih je sicer ljudstvo, toda zaradi takratnega političnega stanja in zaradi tega, ker so bili vsi gospodarski položaji v protiljudskih rokah, so se polastili zadrug posamezniki, so prišle zadrage v odvisnost finančnega kapitala in so služile temu kapitalu. Najbolj otipilji primer temu so bile kreditne zadrage. Zbirale so denar potom hranilnih vlog in visokih obresti za posojila pri naših malih ljudeh. Stal pa se je v banke, ki so ga nalagale v industrijska podjetja. Naš človek je od tega imel dvojno ali pa celo trojno škodo. Prvič mu denar, ki ga je sam zbral, ni služil za njegov gospodarski dvig, drugič so se z njegovim denarjem krepili tisti, ki so ga gospodarsko izkoriščali in tretjič je navadno imel škodo še od tega, ker so protiljudski spekulanti denar, ki je bil nalozen v obliki hranilnih vlog, zapravili in to je šlo v breme zadrugnikov, ki so jamčili za ta denar. To se v bodoče ne sme več dogajati. Tudi se

ne sme več dogajati, da bi zadrage služile posameznim strankam mesto ljudstvu. Zadrage morajo biti ljudske. Samo na take zadrage se bo država lahko naslanjala pri izvajanju svojega gospodarskega načrta in takim zadrugam bo država nudila pomoč in olajšave kot je določeno v osnutku ustave.

Ustava jamči zasebno lastnino in zasebno podjetnost v gospodarstvu. To je glavni znak, da ne uvajamo nekake novega družabnega reda. Toda tudi to so predvidevale neke spremembe, kar je seveda nujno, če hočemo, da se oblast res izvaja v korist ljudstva. V ustavi je rečeno, da se nihče ne sme posluževati zasebne lastnine v škodo narodne skupnosti. Mi vemo, da so prav v tej vojni nekateri izrabljali svoje gospodarske položaje za boj proti ljudstvu in v škodo celokupnemu narodu. Nekateri so vse svoje premoženje stavili na razpolago okupatorju, ki je hotel naše narode uničiti. Tega je bilo že z zakonom

AVNOJ-a zaplenjeno premoženje. Tudi načrt ustave določa, da bo naša ljudska oblast onemogočila, da bi kdo izrabljaj svoj gospodarski položaj, da bi na kateri koli način škodoval ljudski skupnosti. Kakor je po ustavi zajamčena zasebna delavnost v gospodarstvu in zasebna lastnina proizvodnih sredstev, tako ustava omogoča, da ljudska oblast vrši kontrolo nad zasebnim sektorjem, kar je seveda tudi za izvajanje gospodarskega načrta nujno, saj bo država do neke mere vključevala tudi zasebni sektor v svoj gospodarski načrt.

Važna je tudi nadaljnja določba ustave, ki pravi: »Zasebna lastnina se lahko omeji in razlasti, če zahteva to splošna korist, toda samo na temelju zakona in z zakonito odškodnino lastniku. Splošna korist je na primer zahtevala, da smo razlastili levečevostva in dali zemljo kmetu, kar je potrdila tudi ustava s posebnim poudarkom, da pripada zemlja tistemu, ki jo obdelu-

je. Pri izvajanju gospodarskega načrta pa bo potrebno, da nimamo vezanih rok s kakimi okorelimi zakoni. Vsi ukrepi se morajo izvajati v splošno korist. Potrebno bo, da zgradimo več železnice, več cest, več elektrarn in več tovarn kot smo jih imeli prej. Pri tem nas zasebna lastnina ne sme ovirati. Zemljišča, kjer bomo delali take objekte, bodo razlastena. Napovedujemo tudi zakon o podražavljenju rudnikov. Če bo to potrebno zaradi splošnih koristi, se bo brezdomno tudi zgodilo.

V našem članku nikakor nismo izčrpali vseh vprašanj, ki se jih dotika četrto poglavje osnutka ustave, katero govori o družbeno gospodarski ureditvi naše nove države. Omejili smo se predvsem na tri sektorje gospodarstva, ker je to za celotno poglavje najvažnejše. Kardelj pravi, da dajejo te tri glavne oblike v razvoju našega gospodarstva pečat celokupni socialno-gospodarski strukturi naše ljudske republike.

DR. STANKO CAJNKAR, član verske komisije pri Predsedstvu SNOS

Načrt ustave in pravice slovenskega naroda

Pot, ki jo je slovenski narod v borbi za svoje pravice v zadnjih desetletjih prehodil, je dolga. Ob prehodu v dvajseto stoletje smo se s muko borili za razne drobtinice, in se padale s cesarske mize na Dunaju. In čeprav smo svoje zahteve postavljali kot enotni slovenski narod, so nam iz cesarskega mesta odgovarjali samo kot Kranjcem, Stajercem, Korošcem in Primorcem. V okrilju avstrijske države nismo smeli biti sklenjena, enakopravna enota s svojim deležem pravice in dolžnosti. Uradna avstrijska prosveta ni hotela priznati slovenskega naroda in njegove enovite kulture, kakor ni priznala posebne slovenske uprave. Bili smo tako raztrgani in razdeljeni, da se še vodilni mošje sami niso zavedali, kakšna svoboda bi nam kot narodu bila potrebna.

Potem je prišla prva svetovna vojna, ki nas je kot narodno celoto našla povsem nepripravljeno. Za nekaj let je zavest pripadnosti k državi zadušila misel o narodni samobitnosti in svobodi. Naši ljudje so kot Stajerci, Kranjci, Korošci in Primorci umirali za državo, ki nam je bila manj kot mačeha. Šele glasovi iz tujine, ki so govorili o revoluciji nesvobodnih narodov, so nas prebudili v neko jasnejšo zavest o naših narodnih pravicah. Tako smo tudi mi privikarji z vse resnostjo postavili zahtevo po veliki samostojnosti in svobodi. V Jugoslaviji smo imeli nekaj malo slovenske avtonomije samo do sprejetja vidovdanke ustave. To je bilo premalo, da bi zastopovali za utrditev naše narodnosti in državljanske zavesti, kakor bi jo kot enakopraven narod morali imeti. Šele pa se za to svojo avtonomijo kot celota nismo niti potegovali. Take zahteve so postavljale samo posamezne stranke in še te navedno le takrat, ko se bile v opoziciji. Zato smo kot narod vsaj uspeh že vnaprej zaigrali.

Tako se je dogajalo, da so iz krajevskega Beograda prihajali prav tako krivljenji in nesmiselni zakoni kakor nekdo s cesarskega Dunaja. Predstavnik oblasti so nosili različna imena. Slovenija je bila razdeljena na oblasti in velike županije, bila je celo banovina, dokler ni po logiki take politike postela italijanska provinca in del nemškega Gau-a. nikoli pa ni bila resnična Slovenija. Slovenski narod ni smel priti do zavesti svoje notranje in zunanje enotnosti, ni smel biti tedi, kar je po naravnih zahtevah bil, narod s pravico do celotne svobode. Da mu to ni bilo dovoljeno v Avstriji, je še nekako razumljivo, da pa mu to ni bilo dano v Jugoslaviji, je vsakakor nerazumljivo. Bili so fašisti in kraljevske diktatorji. Ko slovenskega naroda v Jugoslaviji uradno spleh ni bilo v Jugoslaviji si bil zaprt, če so našli slovenske zastave v tujem žepu. Prišlo je celo tako daleč, da se nam iz slovenskih tiskov trgali liste, ki so govorili o ljubezni do slovenskega naroda. Da je napisal tisti odlolek največji slovenski pisatelj, da je bila kraljevska Beograda celo občestvena okolnost. Damoklejev meč nepriznavanja slovenskega naroda in njegovih bistvenih pravic je visel nad vsem našim delom in nad vso našo kulturo. Najsvetejša narodna pravica v centralistično urejeni Jugoslaviji niso bile niti malo zavarovalne.

Po letu 1929 je bilo vedno vse v nevarnosti. In če je že Beograd kakšno priliko za omejitve naših pravic spregledal, smo si kot pridni in poslušni učenci velikih in močnih gospodarjev s svojim medsebojnim strankarskim izigravanjem škode povzročili sami. Ko se Hrvatji deseti priznanje svoje banovine, so bili naši »voditelji« prebežali, da bi zahtevali podobno avtonomno Slovenijo. Tako narodnostna politika je morala jugoslovenske narode notranje razdružiti. Pomenila je pripravljane razkroja, sejala je nezaujanje, mržnjo in sovraštvo. Lahko rečem, da je bila prava dobra priprava na vse strahote, ki nam jih je prinesla sovražna okupacija. Hitlerjevi in Mussolinijevi ljudje so na teh osnovah gradili svoje načrte in so vsaj v začetku dosegli leve uspehe. Mržnjo, ki se je nabrala v času naših nepotrebnih medsebojnih sporov, so mogli pretvoriti v egabno sovraštvo, ki je moralo biti zapечатeno s prelito krvjo in s krivicami, kakor jih je svet komaj da poznal.

Nekaj časa se je zdelo, da je vse končano. Jugoslavije ni bilo več nikjer. Ne na zemljevidu in ne v zavesti njenih narodov. Zivela je samo še v sreih tistih, ki so v najstrašnejšem trenutku naše zgodovine sačeli borbo na življenje in smrt za vstajenje pravilne Jugoslavije. V tej temni noči grozote je bilo rojeno novo bratstvo združenih narodov. Ker se je rodilo v skupnem trpljenju, je moglo postati dovolj iskreno in toliko močno, da je lahko temelj za skupno državno stavo. In ni več nauvo, kakor je bilo prvo, ki si je napisalo svoje zakone v vidovdanskim ustavi. Čeprav se sedaj bolj poznamo, kakor smo se nekoč in si dejansko tudi bolj zaupamo, vendar le hočemo, da so naše pravice zapisane tudi v temeljni listini vsake urejene države — v ustavi sami.

Načrt ustave nam je poročil, da se stara igra z našo narodnostjo in nainostjo ne bo več ponovila. Nekeč so bili Slovenci veseli in zadovoljni, če so dosegli kako malenkost v delnem zboru v Grazu, Celovcu, Gorici ali Ljubljani. Potem smo imeli v času nekakega medvladja pred sprejetjem prve jugoslovske ustave svoje pokrajinske vlade s poverjeniki (beseda minister je bila za skromnega Slovenca še vse prevelika in nezastužena čast). Ko smo še to izgubili, smo stlačili svoje zahteve po svobodi v besedo avtonomija, pa še ta je ostala samo nedosegljiv ideal. O federaciji se je na Slovenskem govorilo samo za zaprtimi vrati.

Tako končno nismo vedeli, kako je s nami, s našim slovenstvom in našim jugoslovanstvom. Čutili smo, da je Jugoslavija potrebna. Zavedali smo se, da bomo brez nje kot samostojen narod propadli, a take, kakršna je bila, vendarle nismo marali. Šele v smrtni grozi posameznikov, kakor tudi narodov samih, smo prišli do zadnjih spoznanj o naši skupni usodi. Predvsem smo v tem nezalisanem trpljenju do dobrih spoznanj vse tiste vzroke, ki so bili našemu bratstvu nujno nasprotni.

Prvi teh vzrokov je sistem socialnih krivic, ki je bil v stari Jugoslaviji nedotakljivo božanstvo. V takem gospodarskem in socialnem redu je narodnostno vprašanje nemogoče pravilno rešiti. In če je takšen ustroj sankcioniran še z dinastijo, ki je narodom države tuja, potem je vsak poskus kolikor toliko znesno rešitve narodnega vprašanja nemogoča stvar. Vsi drugi vzroki naših nesoglasij so bili v neki bistveni zvezi s temi glavnimi ovirami. Za naše bratstvo in edinstvo je bilo treba drugačnih temeljev. Zato je šele danes pravilna rešitev našega narodnega vprašanja mogoča. To je treba vedeti in v celoti priznati. Skrivnosti ni samo v tem, da so sedaj drugačni ljudje pri zeleni mizi, uvidevnejši in pravičnejši, ampak v tem, da so se osnove našega javnega življenja spremenile. To je dejansko poročilo za stalnost naših narodnih pravic in ne samo pisana ustava, kakor bo v skupščini sprejeta.

Toda tudi listina sama bo važna. Saj bo zaključna pogodba med brati. Po vsem, kar se je zgodilo, je nemogoče, da bi nam še kdo v državi sami hotel krati in omejevati pravice, ki jih imamo kot svoboda in enakopraven narod. Prikrajšana in omejena bo v naslednjih letih pa še naša udobnost, ker nas tudi ustava ne bo zavarovala pred težavami, ki jih prinaša življenje in delo za resnično srečno bodočnost. V gospodarskem življenju bomo tesno povezani, ker nas bo vezala skrb za državo kot celoto. Toda to ni omejevanje in kratenje pravic svobodnega naroda. Svoboda v kulturnem udejstvanju, ki nam je vedno toliko pomenjala, lahko uživamo že danes brez omejitev. Slovenska beseda je sedaj za vse večne, čase uzakojena kot vrednota, ki ima pravico biti upodobljena v najodličnejši knjigi in zveneti v svet v najlepši oddaji. Naše šole so in bodo slovenske. Univerze nam ne bo nihče več jemal. Za ustanovitev akademij ne bomo več moletovali kot ubegi prošnjaki, ki prejemale samo miloščino. Gledališča, filmski studii, velike knjižnice in muzeji, vse to bo naša lastna slovenska zadeva. Pa tudi v urejanju drugih zadev bomo svoji lastni gospodarji. Saj bomo pri skupnih zadevah celotne države polnopravno soodločali. Tudi v Beogradu bomo gradili svojo slovensko samostojnost, čeprav se bomo ozirali tudi na koristi drugih, in gradili jo bomo prav s tem, da se bomo ozirali na koristi vseh narodov, vse države. Tako bo prvih v zgodovini naš šon o veliki in svetli svobodi slovenskega naroda uresničen do konca.

Delo odborov ustavodajne skupščine

Beograd, 17. dec. Ustavni odbor Zvezne skupščine je imel popoldne šesto sejo pod predsedstvom predsednika odbora Moše Pijade. Delu zasedanja je prisostvoval predsednik Ustavodajne skupščine dr. Ivan Ribar. Med današnjim razpravo o posameznih členih načrta ustave je odbor razpravljaj in s dolocenimi spremembami sprejel 3. člen ustave o temeljnih pravicah ljudstva in republik. Nato je minister za industrijo in poslanec Andrija Hebrang govoril o 4. členu v celoti, s členom pa je bilo, da se razprava o posameznih točkah tega člena odgodi do jutri popoldne.

Beograd, 17. dec. Popoldne je ustavnim odbor Doma narodov nadaljeval pretrž načrta ustave v podrobostih pod predsedstvom Božidara Maslariča. Seji je prisostvoval tudi podpredsednik zvezne vlade in minister za konstituanto Edvard Kardelj. Razprave o posameznih členih načrta ustave so se udeležili skoraj vsi člani odbora. Minister Kardelj je s svoje strani postavil nekoliko predlogov in sprejel neke predloge članov odbora. Na današnji seji ustavnega odbora Doma narodov so končali pretrž in s nekimi izpremenbami in dopolnitvami sprejeli prvih 20 členov predlaganega načrta. Zasedanje se bo nadaljevalo jutri ob 16.

Na Koroškem kujejo na račun Slovencev nove podle načrte, a belogardisti iz Slovenije hlapčevsko služijo naprej

Pred volitvami v Avstriji, ki so bile 25. novembra, se je 20. novembra mudil v Celovcu tudi državni kancelar dr. Renner. Ob tej priliki mu je Pokrajinsko vodstvo Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško izročilo dve spomenici. V eni izraža Osvobodilna fronta svoje začudenje, ker Maler Kaibitsch, ki ima na vesti tisoče koroških Slovencev, še ni bil sojen. Te dni so listi objavili imena avstrijskih vojnih zločincev. Med njimi je tudi ime Kaibitscha, ki je bil legalni namestnik ganleterja za Koroško. Očlovek bi si mislil, da je s Kaibitschen obtožen ves Helmtbund, ki je neposredno pripravljaj tla nacifašizmu na Koroškem, izsejal Slovence, jih moril in pobijal. V deželah, kjer vlada resnična demokracija, bi bilo to samo po sebi razumljivo. Le na Koroškem se to ni zgodilo, ker so razmere povsem drugačne. Kaibitschev duh in duh Helmtbunda tudi danes cvete v vsej politični borbi proti koroškim Slovincem. Val merodajni krogi na Koroškem delajo na isti način, kakor je delal Kaibitsch. Vsa volitna borba socialistične stranke pod vodstvom začasnega deželnega glavarja Hansa Piescha se je odigravala v političnem smislu bivšega Helmtbunda. Če poudarimo, da je deželni glavar Piesch doma s česko-pojškega ozemlja in da je bil še povrh koroški učitelj, se temu načinu borbe niti čuditi ne bomo.

Toda sedanjí režim na Koroškem je šel še korak dalje. Medtem ko je od leta 1920. do aprila 1945 Helmtbund pri vseh režimih v deželi imel le uraden značaj, so sedaj vse delo Helmtbunda prenesli v deželno vladno samo in tam ustanovili poseben manjšinski referat pod vodstvom Rudolfa Cefarina. Vsa stvar, ki velja likvidaciji koroških Slovencev, nosi danes uraden značaj in deželna vlada v Celovcu je za vse, kar se dogaja okoli vladnega svetnika Rudolfa Cefarina, neposredno odgovorna.

Rudolf Cefarin je nastavlil v svojem uradu tropo belogardistk, ki mu prevajajo jugoslovske liste, radi oddaja iz Ljubljane in Beograda in poročajo kot volani o vseh slovenskih zborovanjih in prireditvah. On izdaja svoj »Pressdienst«, s katerim obvešča vsa uredništva listov, kako naj pišejo o slovenskem vprašanju. Ob obisku angleških parlamentarcev na Koroškem je poslal z vladnimi avtomobili svoje kurirje in kurirke po rožanskih občinah z navodilom, naj župani napotijo angleške parlamentarce k narodno nezavodnim Slovincem. Cefarin komentira v socialističnem glasilu »Neue Zeit« 2. decembra 1945 pastirsko pismo jugoslovskih škofov in papeževa pisma škofu Rozmanu. Pokrbel je tudi, da so »neznane« razširili pastirsko pismo v celoti v nemškem in slovenskem jeziku po slovenskem delu Koroške. Cefarin je tudi stalni gost belogardističnih taborišč v Lenzu in Spittalu.

Vladni svetnik Rudolf Cefarin pa je šel dalje. Ko je angleška vojaška vlada 2. novembra prepovedala Osvobodilno fronto za Koroško, je smatral za primeren trenutek, da ustanovi novo slovensko stranko pod

svojim pokroviteljstvom. Vladni avtomobil so drveli po deželi. Cefarin in član deželne vlade v Celovcu deželni svetnik Herke sta po občinskih pisarnah slovenske Koroške zbirala vidnejše Slovence, da bi z njihovo pomočjo ustanovila slovensko stranko. To je isti Herke, ki je izjavil, da je treba vse slovenske župane razrešiti županskih poslov, da bi dobili inozemski zastopniki videz, da na Koroškem sploh ni slovenskih županov. Toda Slovenci so bili dovolj zreli, da so pravilno presodili položaj in načrt, ki sta ga zasledovala Cefarin in Herke.

Po vsej bližini in vsem neuspehu so Cefarin in njegova bratovščina skuhali nov načrt, ki mu je kumoval tudi vladni direktor pri deželni vladi in poslanec socialistične stranke Karl Nowotz. Zamisel slovenske stranke v okviru Koroške je za svetovljanke takega kova vse preozka zadevica. Zato so si zamislili stranke avstrijskih Slovencev. Koroški Slovenci naj bi bili ogroženi, pridružili naj bi se belogardisti iz Slovenije, Slovenci iz Mežiške doline, Spodnje Štajerske, Prekmurja in Dunaja. Nam, ki poznamo nemške težnje po poti do Jadranskega morja, je ta zamisel znana. Danes, leta 1945., avstrijski krogi deželne vlade v Celovcu zopet kujejo načrte, kakor so jih svoj čas kovali fašisti v kuhinji Südmarche in Helmtbunda ter v Stuttgartu in Berlinu in so se imenovali »Drang zur Adria«.

To novo veleavstrijsko stranko ustanavlja na Koroškem po nalogu uradnika deželne vlade Cefarina ing. Pacher. Z vladnim vozom in angleškim bencinom se vozari Pacher od vasi do vasi v spremstvu kupljenega »slovenskega kmetca«, včasih ga spremlja še kdo dvomljivo preteklost. V Rožu pripovedujejo ti gospodje, da ima nova stranka v Podjuni in pri Žilji že na tisoče članov, le v Rožu je treba še organizacijo izvesti, v Podjuni in pri Žilji pa poročajo in pripovedujejo ravno obratno. Po stari nemški metodi se pri tem skilicejo na vidnejše Slovence, češ, ta in ta je pristopil itd.

V tej zamisli je cela zadeva jasen afront proti Jugoslaviji, tu je leglo avstrijskega velenemškega imperalizma ob sodelovanju in polni vednosti koroških vladnih krogov.

Iz vsega sledi, da je Maler Kaibitsch šel v na listi avstrijskih vojnih zločincev, Kaibitsch štev. 2. pa vladni svetnik Rudolf Cefarin pri deželni vladi v Celovcu, ki nadaljuje njegovo delo. Nismo še pozabili časa, ko je bil Rudolf Cefarin dopisnik velenemškega lista »Freie Stimmeng«.

Končno naj še omenimo, da pripravljaj Cefarin v novem koroškem deželnem zboru klub »slovenskih posilancev«. Ta klub »slovenskih posilancev« naj bi tvorila znana renegata poslanca Ferlitsch in Glantschnigg, dva stebra bivšega Landbunda, sedaj izvoljena na listi Volkspartei. Glantschnigg je bil že svoj čas najozišji sodelavec Maler-Kaibitscha v Helmtbundu. Najbrže bi socialistična stranka deželnega glavarja Piescha poslala v ta klub svojega poslanca Paula Bisjaka.

Po vsej Primorski množične demonstracije Ljudstvo terja ukinitve prepovedi izhajanja Primorskega dnevnika in vrnitev ljudske oblasti

Trst, 17. decembra. Danes ob 11. je bil v Sezani protestni zbor ljudstva sezanskega okraja. Prišlo je ljudstvo iz vsega okraja — okoli 2000 ljudi s transparenti, na katere so zapisali zahtevo po ukinitvi prepovedi »Primorskega dnevnika« in po vrnitvi oblasti ljudstva. Še prej, ko so se ljudje zbrali, je zavezniška policija pričela trgati transparente, pretepati in suvati ljudi. Zato se je množica umaknila iz Sezane na cesto proti Štorijam, se razvrstila v sprevod in nato krenila v Sezano. Zopet je policija na kantonih pričela pretepati demonstrante, več pa jih aretirala. Po ukinitvi ljudske oblasti je namreč prišlo v Sezano tudi nekaj zavezniške policije, ki je prej ni bilo. Ljudje so bili silno ogroženi in čeprav jih je trenutno policija razpršila, so se kaj kmalu zopet razvrstili v sprevod. Ves čas so vzdikali proti nasilju, terjali svoje glasilo »Primorski dnevnik« in ljudsko oblast. Policija pa ni popuščala. Okoli 14. je ljudstvu uspelo zopet formirati sprevod ter je odšlo skozi vas. Tokrat se niso dali več razbiti.

Delegacija okoli 200 ljudi se je napotila k guvernerju in terjala, naj se takoj izpustijo vsi aretiranci. Kljub temu guverner ni ugodil zahtevam ljudstva in je zadržal aretirance.

Ko se je ljudstvo vračalo po demonstracijah domov, ogroženo zaradi nasilnega postopka zavezniške policije, je vendar šlo z odlično voljo, da se bo zopet vrnilo in da ne bo nehalo, dokler ne bo doseglo vseh svojih pravic. »Ne plašijo nas aretacije, hočemo svoje pravice in dosegli jih bomo!« je vzdikalo ljudstvo trdnost v svoji volji in upravičenosti v svoje zahteve.

Delegacija je imela namen, predložiti guvernerju spomenico, kar pa ni mogla, ker jo je večkrat razbila policija. Spomenico se glasi: »Ljudstvo vsega okraja ponovno protestira proti uknitvi »Primorskega dnevnika« in terja, da zopet izide. Ogorčeno smo se vpraševali, ko je bil naš dnevnik ukinit: Kje je svoboda tiska? V zadnji demonstraciji smo to pokazali, kakor je poka-

zalo vse ostalo slovensko in italijansko demokratično ljudstvo v pasu A.

Po pretoku toliko dni neuspeha se sprašujemo: Kje je demokracija? All smo se vrnili nazaj v stare čase, ko je bila naša slovenska beseda vržena iz javnega življenja, in all bodo imeli pravico do svobode tiska tudi sedaj samo tisti, ki nadaljujejo samo fašistično kampanjo in sejejo s vsebino svojega časopisa sovraštvo in gorje med ljudstvo Juljske krajine.

S trdnim zaupanjem v pravičnost zaveznikov in njih načel smo šli v borbo. Borili se z vsemi silami in nismo se ustriali močnim, motoriziranih sovražnih divizij, 46.000 primorskih žrtve je dokaz naše borbe. Zato vemo, da bi morali imeti danes po vsem iste pravice, kakor jih imajo za zavezniki, in ne bomo nikdar klonili pred ničemer, kar čutimo, da je krivično.

Hočemo »Primorski dnevnik«, hočemo naše pravice!

Spomenico je 18. XII. delegacija sezanskega okraja predala Pokrajinskemu odboru UAIS-a v Trstu v imenu sezanskega okraja:

Položaj tržaških tipografov

Trst, 16. decembra. Zavezniška vojaška uprava v Italiji je izdala še med vojno odlok, na podlagi katerega se smatrajo tipografi kot mobiliziranci z vsemi to-zadevnimi posledicami. Zato niso mogli tržaški tipografi, kadar so delavci prirejali protestne stavke, prenehati delo, ker bi jih sicer zavezniške oblasti kaznovala z zaporom. Tudi med zadnjim protestnim gibanjem zaradi uknitve »Primorskega dnevnika« so morali tipografi delati in pripraviti izid zavezniškega lista. Ostali demokratični listi, posebno pa »Il Lavoratore« kot glasilo delovnega tržaškega ljudstva, so morali kljub stavlji iziti.

Kljub vsem tem oviram so tipografi popolnoma solidarni z ostalimi stavkarji in delavci in so zato odposlali posebno resolucijo zavezniški upravi, toda tudi ta resolucija je ostala brez uspeha. Delavstvo raznih

Pišejo nam Priziv proti premili kazni

Pred nekaj dnevi se je pred ljubljanskim sodiščem zagovarjal zloglasni vojni dobičkar Petrič Ivan iz Borovnice. Ako hočemo pravilno oceniti njegovo premilo kazeno, moramo vsaj delno poznati njegovo delovanje:

V času prve svetovne vojne je bil četvar. Ob razpadu Avstro-Ogrske si je nagabil precejšnjo vsoto denarja iz bivših vojaških blagajin. S tem denarjem si je postavil lesno industrijo in dve veliki parni žagi. Obenem je odprl trgovino, tako da so delavci puščali svoj skromni zaslužek pri njem, on pa je bogatil. V Ljubljani si je kupil tri vile. Poleg tega je bilo njegove žele skoraj pol Borovnice, ker je znal spretno izkoriščati delovno ljudstvo, predvsem pa kmete. Dajal jim je namreč posojila, pri tem pa zahteval visoke obresti. Takšno neljudsko je bilo njegovo delo v predprilski Jugoslaviji.

Prišla je vojna in fašistični okupator je vdrl v našo zemljo. Prvi, ki je fašistično pozdravljaj, je bil zopet Petrič Ivan in vsa njegova družina. Prirajal je bogate večerje, na katere je vabil karabinerje in italijanske oficirje, pozneje pa oficirje iz nemških gestapovskih vrst. Na teh večerjah so se potem kovali načrti za aretacije in odgone naših naših zavednih ljudi. Mar je Petrič Ivan in njegova družina že pozabila, da so se izvršile aretacije zaradi preserskega mostu takoj po posvetovanju, ki ga je imel maršalo karabinerjev pri Petriču? Ali ni bil morda Petrič Ivan mlajši v Borovnici župan za časa italijanske okupacije? Mar si ni Petrič v času te vojne, ko so drugi žrtvovali svoja življenja, kupil novo veleposestvo v Brdih onkray Soče, da bi se na ta način ustvaril novo, sigurno zavetje, če bi »slučajno« prišli v dolino partizani?

Tudi Petrič Ivan mlajši ima slabo vest. Zato si ne upa priti domov, ampak živi na omejenem posestvu v Brdih.

Za vse to profinarodno delovanje je bil gospod Petrič obsojen na dve leti zopora, 5 (pet) let izgube državljanske časti in zaplenbo imovine. Ker pa se je gospod Petrič te zaplenbe že preje bal, ko je uvidel, da bodo končno premagani in morali oditi iz Borovnice njegovi zaščitniki — Nemci, je svoje posestvo razdelil med svoje sinove in hčere, tako da mu ni skoraj kaj zapleniti. Zato naj sodišče raziše, kdaj je to razdelil in naj se mu, če je bilo to razdeljeno za časa borbe, zapleni prav vse.

Petrič je vložil priziv, da je kazen prehuda. Mi pa vlagamo priziv, ker je kazen premila ter mu hočemo s tem dokazati samo to, da sedaj sodi narod po vesti, ne pa advokati za denar!

Premilo kaznovanje kolesarskih tatov

Povsod pri nas, posebno pa v Ljubljani, se še vedno dnevno dogajajo tatvine koles, zadnje čase pa zlikovci posegajo celo za motornimi vozili ali njihovimi deli. Ljudstvo se upravičeno

Jancigaj obsojen na smrtno kazen z ustrejitvijo

Na podlagi novega dokaznega gradiva, ki ga je s sodelovanjem ljudstva zbral javni tožilec, je Vrhovno sodišče razveljavilo sodbo okrožnega kot prvoslopnega sodišča. Prvič ker je dokazana krivda, da je Jancigaj kriv Jevčeve smrti, drugič ker je na svoje uslužbenec izvajal pritisk za podpis zakladnih bonov, ker je priznal, da je imel vrsto konfidentov in ker je končno jasno dokazano, da je Jancigaj narodni izdajalec in vojni

vprašuje, kdaj bodo te tatvine, obenem pa tudi, kako to, da nimajo tatovi koles nikakega strahu pred kaznijo in še nadalje vrše ta dobičkanosen posel?

Merodajno mesto, na katerega smo se obrnili, nam je dalo naslednja pojasnila:

Narodni miličniki in ostali organi javne varnosti so se zadnje mesece trudili, da čim uspešneje izsledijo kolesarske tatove. Kes so izsledili večje število kolesarskih tatov, našli pa še večje število ukradenih koles. Krivci so bili z vsem dokaznim materijalom oddani rednim sodiščem, da jih ta kaznujejo. Pričakovali smo, da bodo krivci najstrože kaznovani, objava razsodb pa objavljena v časopisih. Stroge kazni naj bi povzročile strah pri zlikovcih, ki bi se ne upali v bodoče vršiti takšna dejanja. Veliko pa je bilo naše začudenje, ko smo spoznali, da so obsodbe kolesarskih tatov preizkuse, v posameznih primerih naravnost neverjetne. Za primer navajamo dane dva primera:

Pečar Jože je 30. 9. t. l. v Ljubljani ukradel kolo Branu Ivanu. Obdolženec je bil kmalu po izvršenem dejanju ugotovljen in nato tudi zasledovan po oblastvenih organih. Pri zasledovanju je na begu odvrgl ukradeno kolo z namenom, da bo tako usel zasledovalcem. Dejanje je bilo torej v celoti izvršeno. Prvoslopnost sodišče je dejanje smatralo za poizkus tatvine in je Pečana obsodilo na kazen odvzema prostosti za dobo 21 dni, pogojno za dobo 2 let. Naravno, javni tožilec je vložil pritožbo zaradi izreka preizkuse kazni, zlasti pa zaradi odložitve izvršitve kazni. Proti vsemu pričakovanju pa je drugostopno sodišče, to je okrožno sodišče v Ljubljani spremenilo kazeno samo v 2 meseca odvzema prostosti, na plačilo stroškov kazenskega postopanja in izvršitev kazni, t. j. nepogojno.

Sorn Franc, kurjač drž. železnice v Ljubljani, je ukradel v noči od 6. na 7. oktober 1945. kolo Jurpič Antoniji. Obdolženec se je sicer zagovarjal, da je dejanje storil v popolnoma pijanem stanju, ker je sodišče smatralo za olajševalno okolnost ter ga obsodilo le zaradi kršitve javnega reda in miru na 1 (en) mesec prisilnega dela brez odvzema prostosti in na plačilo stroškov kazenskega postopanja.

Sodimo, da so teke kazni preizkuse in zahtevamo, da naša ljudska sodišča upoštevajo želje ljudstva ter kolesarske tatove najstrože kaznujejo. Prav tako apliramo na sodnike, da pri kolesarskih tatovih ne upoštevajo olajševalnih okolnosti, kakor so n. pr. pijanost, mladostnost, še nezakovanje, težke socialne razmere itd. Proti takim zlikovcem ne sme biti niti milosti niti popuščanj! Samo s strogimi kaznimi, ki jih bodo krivci res občutili, bomo dosegli, da se preprečijo nadaljnji primeri takih kriminalnih dejanj.

Ravno tako pa apliramo na ljudstvo, da vsakogar, ki ga bo opazilo pri tatvini koles, javijo najbližjemu oblastvenemu organu ter ga tako ob dejanju samem takoj javno obsodijo.

Beograd je poklonil zemljišče za pokopališče ameriških letalcev

Beograd, 15. dec. Major Richard B. Kums, častnik, ki opravlja službo za ugotavljanje ameriških grobov v Jugoslaviji, je izjavil, da je mesto Beograd poklonilo Američanom zemljišče v Koštunjuku za ameriško vojno pokopališče, ki meri en hektar. S tega kraja, ki bo postalo pokopališče za ta katerega je major Kums dejal, da je v resnici nenavadno lepo, se vidi prestolnica Jugoslavije in zavoj reke Save. Tu bo vedno počivalo okrog 1.300 ameriških letalcev, ki so izgubili življenje v bojih za osvoboditev Jugoslavije. V odgovor na poziv majorja Kumsa pred mesecem dni narodom Jugoslavije, so našli grobove sto-

zločince, je Vrhovno sodišče znova razsodilo: Jancigaj je za svoje zločine po zakonu o kaznovanju dejanj zoper narod in državo obsojen na smrtno kazeno z ustrejitvijo, na trajno izgubo vseh pravic, na zaplenbo premoženja, povračilo sodnih stroškov in povprečno 5000 dni. Tako je bila nad Jancigajem izrečena pravilna ljudska sodba zaradi njegovih zločinov nad slovenskim ljudstvom.

Razstava o Titovi Jugoslaviji v Pragi

Praga, 16. dec. Kulturna komisija tovarniškega odbora tovarne »AVIA« je predčila v svojih prostorih razstavo pod naslovom »Titova Jugoslavija«. Bogata zbirka fotografij, po večini delo člana tovarniškega odbora Jaroslava Kobla, prikazuje Jugoslavijo pred osvobodilno vojno in razrušanje, ki so ga nato povzročili okupatorji. Razstavo dopolnjujejo predmeti jugoslovske narodne umetnosti. Z razstavo so poslali poziv za pomoč jugoslovskim šolam. Razstavo tovarne »AVIA« bodo prinesli v ostale praške in pokrajinske tovarne.

Skupaj v izdajstvu — skupaj pred sodniki

V sredo 19. t. m. ob 8. se prične pred okrožnim ljudskim sodiščem v Ljubljani razprava proti idejnim pobudnikom, propagatorjem, organizatorjem in članom izdajalskih organizacij, ki so sodelovali s sovražnikom v borbi proti narodno osvobodilnemu gibanju slovenskega ljudstva, proti katerim je javni tožilec Slovenije vložil

- obtožnico:**
1. dr. Janko Kosti, star 39 let, pomočnik direktorja Pokojniškega zavoda v Ljubljani, Gajeva 5;
 2. dr. Branko Vrčon, star 38 let, novinar iz Ljubljane, Cesta na Rožnik 1;
 3. Dušan Verbič, star 37 let, uradnik pivovarne Union, Cankarjevo nabr. 1;
 4. dr. Branko Alujevič, star 36 let, bivši predsednik Pokrajinske delavske zveze iz Ljubljane, Dalmatinova ul. 7;
 5. Ivan Marinčič, star 42 let, gradbeni tehnik iz Ljubljane, Tržaška cesta 83;
 6. inž. Stanko Dimnik, star 54 let, profesor srednje tehnične šole iz Ljubljane;
 7. Milivoj Lajovic, star 49 let, tovarnar kovinskih izdelkov iz Ljubljane, Kamniška 20;
 8. Djoko Vujošević, star 45 let, bivši aktivni major jugoslovanske vojske z Vrhnike;
 9. dr. Vladimir Kukman, star 43 let, svetnik bivše Pokrajinske uprave iz Ljubljane, Poljanski nasip 14;
 10. inž. Jože Rus, star 40 let, iz Ljubljane, Prule 17;
 11. Franc Juvan, star 39 let, uradnik OUZD v Ljubljani, Rudnik št. 121;
 12. Pavel Kovač, star 49 let, upokojen žandarmerijski narednik-vodnik, poročnik DMB iz Ljubljane, Rožna ulica 41;
 13. Miroslav Matelič, star 48 let, trgovec iz Ljubljane, Poljanska 15;
 14. Ivan Tonja, star 46 let, upravnik prometa Poštne hranilnice iz Ljubljane, Bleiweisova 17;
 15. Stane Zagoršek, star 32 let, aktivni oficir bivše jugoslovanske vojske, DMB poročnik, prišel iz Dachaua;
 16. Milan Finec, star 36 let, uradnik iz Ljubljane, Livarska 3;
 17. dr. Karel Vojska, star 37 let, magistratni uradnik iz Ljubljane, Litijska 29;
 18. dr. Branko Jan, star 36 let, zadržani revizor iz Ljubljane, Tavčarjeva 13;
 19. Alfonz Klemenčič, star 45 let, prošt, duhovnik križarskega reda, iz Ljubljane, Napoleonov trg 1;
 20. dr. Peter Križaj, star 32 let, DMB kurat iz Ljubljane, Jegličeva ulica 10;
 21. Franc Cerkovnik, star 42 let, duhovnik iz St. Jerneja;
 22. Jože Savota, star 37 let, duhovnik, vodja Vajeniškega doma v Ljubljani, Kersnikova 4;
 23. Jože Bajec, star 32 let, uradnik OUZD pri Be-ga od 1942, iz Novega mesta, Glavni trg 17;
 24. dr. Stane Grapar, 41 let star, referent zdravstvenega oddelka DMB, iz Ljubljane, Kogejeva 5;
 25. Henrik Gorican, star 30 let, duhovnik iz Ljubljane - Leonišče;
 26. Ernest Peterlin, star 42 let, bivši oficir jugoslovanske vojske, podpolkovnik DMB iz Ljubljane, Dunajska 60;
 27. Vladislav Križ, star 45 let, oficir bivše jugoslovanske vojske, major DMB, iz Ljubljane, Tabor 13;
 28. Martin Žekar, star 22 let, domobranski višji narednik iz Ljubljane, Ciril Metodova 62;
 29. Anton Por, star 23 let, pekovski pomočnik iz Ljubljane, Bezenškova 14;
 30. Jože Por, star 24 let, elektrotehnik iz Ljubljane, Bezenškova 14;
 31. Božidar Rupnik, star 27 let, strokovni učitelj za telesno vzgojo iz Ljubljane, Bernikerjeva 15;
 32. Vinko Mehle, star 25 let, kmetovalec, pozneje narednik DMB, iz Male stare vasi pri Grosupljem;
 33. Alfonz Tuma, star 24 let, trgovski pomočnik iz Ljubljane, Verovškova 57 in
 34. Jože Rorman, star 25 let, delavec iz Gorenjega Mokrega polja.

Torej so med vojno in sovražnikovo okupacijo delovali kot pobudniki in organizatorji zgoraj navedenih terorističnih organizacij, ki so bile povzročitelj ubojev, obsodb na smrtno kazen, in njih izvršitve, zapiranj, mučenj, prisilnega izseljevanja prebivalstva iz Jugoslavije v koncentracijska taborišča, v internacijo ali na prisilno delo. Dejali so idejno pobudo in organizirali vojaške formacije bele garde, četnikov in slovenskega domobranstva, tedaj formacije, sestavljene iz jugoslovanskih državljanov z namenom, da bi podpirale sovražnika in se z njegovim orožjem borile proti domovini.

II. Marinčič, Juvan, Kovač, Matelič, Tonja, Zagoršek, Finec, dr. Vojska, dr. Jan, Klemenčič, dr. Križaj, Cerkovnik, Savota, Bajec, dr. Grapar, Žekar, Anton Por in Jože Por, Rupnik, Mehle in Tuma so v okviru zgoraj navedenih vojnih organizacij posredno ali neposredno bodisi kot člani vseh treh legij, bodisi kot člani terorističnih organizacij TOS-a in DOS-a, ovajali pristaje OF, kar je imelo za posledico zgoraj navedene aretacije, umore, mučenja in internacije, izvršene pod krinko »črne roke« nad slovenskim prebivalstvom za časa sovražne okupacije.

III. Dr. Branko Alujevič je sodeloval z okupatorjem na važnem mestu njegovega upravnega aparata kot predsednik Pokrajinske delavske zveze in je s tem podpiral tujo državo, ki je bila v vojni z Jugoslavijo.

IV. Milivoj Lajovic je dal v večjem obsegu na razpolago svoje podjetje okupatorju za izdelovanje petard, tedaj vojno važnih predmetov, izdatno pa je tudi finansiral izdajniški mihajlovičevski pokret in to najmanj z zneskom 100.000 lir.

V. Finec, dr. Jan, Klemenčič, dr. Križaj, Cerkovnik, Bajec, Peterlin, Križ, Žekar, Anton Por, Rupnik, Mehle in Rorman so bili še naredbodalci, pomagači ali neposredni storilci ubojev, obsodb na smrtno kazen, zapiranj, mučenj in prisilnih odpeljav prebivalstva Slovenije v koncentracijska taborišča.

Milan Finec je kot vodja informativne pisarne in kot šef obveščevalne službe zbiral podatke o aktivisti OF in je skupno z drugimi voditelji, združene reakcije odredil uboje, ki so jih izvršili posebni oddelki slovenskega domobranstva v imenu »črne roke«. Med drugim je izročil dr. Janu spisek 10 oseb iz Pijave gorice z naročilom, naj jih da umoriti.

Dr. Branko Jan je poveljeval Slovenski legiji na Orlah, v kateri so bili zbrani največji zločinci, med njimi Malovrh, Cerkenin in Berlot. Kasneje je bil komandant 1. čete DMB, v kateri so služili najokrutnejši morilci, kot na pr. Milan Holozan, Franc Dolčič in Slapsak. Ti so na svojih postojankah na letališču, v Pijavi gorici in v Višnji gori z vednostjo in pristankom komandirja dr. Jana izvršili pod krinko »črne roke« nešteta zločina. Med njimi: umorili so aktivista OF Rometa, v marcu 1944 so ubili 3 ženske iz Gradišča in jih pometali v vodo, umorili upravnik bolnice Gerloviča in posestnika Boršterja iz Ddednega dola. Dr. Jan je tudi sam odredil usmrtitve oseb in sicer je dal med 29. in 2. in 9. 3. 1944 po svojih milih poklati v Rašici pri Turjaku neznanu dekletu in neugotovljenega moškega, na Pijavi gorici je dal umoriti partizansko kurirko, nekoga lesnega trgovca iz Velikih Lašč, železničarja Perneta, a kmetu Piškurju je uspelo, da je pobegnil k partizanom. Dne 26. 6. 1944 je dal ubiti dva ujeta partizana v Višnji gori in terenskega delavca Kovača iz Ddednega dola, julija 1944 pa je dal usmrtiti Godeca iz Oslice, krojača Sedlarja iz St. Ruperta ter nekoga ujetega partizanskega vodnika.

Alfonz Klemenčič je odredil v župnišću v Metliki osebe, katere so potem fašistični nasilniki odvedli v koncentracijska taborišča in dolocil, naj nekatere aktiviste OF celo usmrtijo, med njimi Antona Jelovčiča.

Dr. Peter Križaj je kot kurat v četi znanega morilca Vladimirja Capudra kasneje kot kurat postojanke pri Sv. Urhu, kot nadporočnik slovenskega domobranstva in kot sodnik »črne roke« moralno podpiral množestvene umore in bodril k izvrševanju le-teh, sodeloval je pri mučenju pripornikov, obsojal pripadnike OF na smrt in tudi sam sodeloval kot neposredni izvršilec ubojstev.

Franc Cerkovnik je polet 1942 pri italijanskih racijah odredil osebe, ki so bile nato odvedene v italijanska taborišča. Zakrivil je smrt Alojza Cekuete in odredil na sestankih v Prosvetnem domu v Novem mestu hkrati z drugimi morilci osebe, katere naj soobtoženi Jože Rorman s svojimi pajdaši v imenu »črne roke« usmrtili.

Jože Bajec je kot komandant čete na Grmu in kot šef obveščevalnega centra v Novem mestu sam izvrševal aretacije številnih pristaje OF.

Ernest Peterlin je kot komandant Slovenske legije organiziral božične racije l. 1942, in organiziral kasneje celotno slovensko domobranstvo tako, da bi moglo čim bolj škodovati osvobodilnemu pokretu.

Vladislav Križ je kot major DMB in kot komandant I. udarnega bataljona zakrivil nešteta zločina nad slovenskim narodom v okolici Stične, St. Vida in Žužemberka ter odredil umore ujetih pristaje osvobodilnega gibanja, med njimi Mirana Köhlerja, Josipa Kovščaka, Ele Lavrič in številnih drugih.

Martin Žekar je sodeloval pri značnih zločinskih akcijah belogardisti-

ne postojanke v Klečah, kjer so blipriprti pristaji OF. Ob asistenci nemških vojakov je opravil aretacije. Med drugimi je aretiriral Cirila Habichta, Oskarja Friča in Sveto-zarja Zupanciča. Od oktobra 1944 je sodeloval v policijski četi 15 oseb, ki je bila neposredno dodeljena zločincu Lochu.

Anton Por je kot član MVAC sodeloval pri aretacijah ob božičnih racijah l. 1942. In opravil kasneje v službi Gestapa aretacije. Med njimi je aretiriral Marico Deklevo in Franeta Vovka.

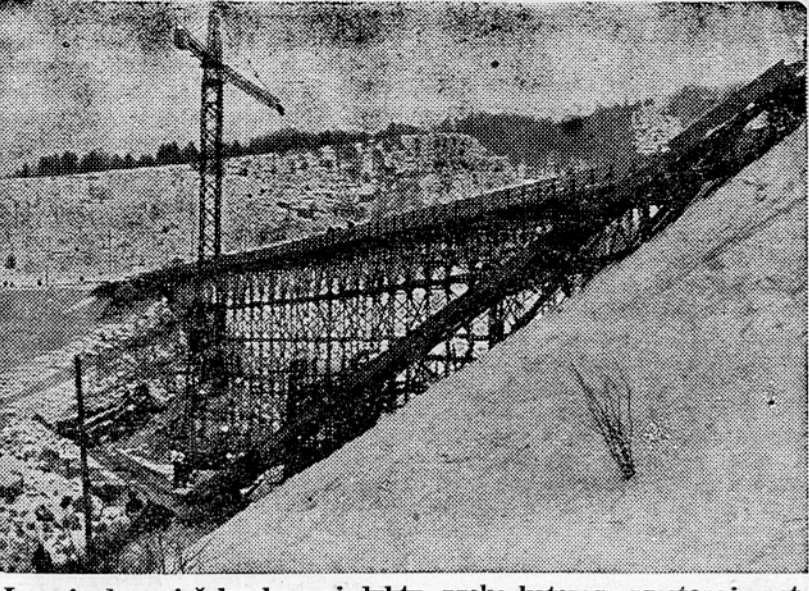
Božidar Rupnik je opravil kot član MVAC-a aretacije ob božičnih racijah l. 1942.

Vinko Mehle je sodeloval kot narednik DMB in član obveščevalnega centra za Grosuplje pri zasliševanju, mučenju in streljanju ujetih partizanov.

Jože Rorman je kot član MVAC-a v okolici Novega mesta in kasneje kot član slovenskega domobranstva v posebni morilski desetini v okviru »črne roke« zagrešil sledeča zločina:

Udeležil se je hajke proti partizanom od Gaberja proti Pleterju, pri kateri so usmrtili 3 ujetih partizane. Februarja in marca 1943 je sodeloval kot član MVAC-a na Gracarturnu pri ustrelitvi 8 ujetih partizanov. Aprila 1943 se je iz baze Brezovica pri St. Jerneju udeleževal borb v katerih je bilo ujetih več, med njimi tudi ranjenih partizanov, katere so deloma postrelili, deloma pobili s puškinih kopiti. Pri tem je Rorman sam ustrelil 1 partizana v vasi Ban in 1 v Kostanjevici. Po razpadu Italije se je kot član slovenskega domobranstva udeleževal nemške ofenzive proti partizanom, v kateri je njegova četa v borbi usmrtila več partizanov, mnogo pa jih je tudi ujela, nakar so jih po strahotnem mučenju zverinsko usmrtili. Udeležil se je akcije na Javorovici, kjer je utrpela Cankarjeva brigada težke izgube in kjer je oboženec sam ubil ujetega partizana. Sodeloval je v kasnejših akcijah domobrancev junija in julija 1944 ter pri tem ustrelil ujetega partizana v Kostanjevici in prisostvoval mučenju partizana, kateremu so prerezali mišice na obeh nadlehtih in mu v rane vtaknili prekrizane roke. Sodeloval je v akciji na Ržišču, kjer so večkrat iz zase-de pobili partizanske patrole, sodeloval je tudi pri požigu hiš v Ržišču in Ludeči vasi. V času službovanja v Kostanjevici je sodeloval pri usmrtitvi 5 aktivistov OF iz Ludeče vasi, Vodenic, Lurda, Ržišča in Orehovi-ce, pri čemer je sam ustrelil 2 aktiviste. Ko je služboval pri četi v Brezovici pri St. Jerneju v začetku avgusta 1943, je sodeloval pri aretaciji 3 deklet, od katerih so 18-letni Tonč-ki iz Bana strelili silo, nato pa vse tri poklati z nožem. Sodeloval je pri napadu na Žužemberk, kjer je bilo ujetih 25 partizanov in je nato prisostvoval mučenju ujetnikov. V akciji pri Težki vodi je sodeloval pri usmrtitvi 6 partizanov. Ko je bil že dodeljen posebni desetini slovenskega domobranstva v Novem mestu, je v začetku avgusta 1944 sodeloval pri umoru gostilničarja Matka iz Gotne vasi pri Novem mestu in njegovega sina, pa še 3 oseb v Škrijevem gradu, ki so jih postrelili. Okrog 15. avgusta 1944 se je udeležil pokolja 5 oseb v Drski. Sam je ustrelil 1 moškega in neko deklet. V začetku septembra 1944 je sodeloval na Težki vodi, kjer so v eni noči postrelili in pobili s puškinih kopiti 3 aktiviste OF, v drugi hiši pa gospodarja, ženo in 13-letno hčerko zaklati z noži. Septembra 1944 je sodeloval v Mavčkovcu pri usmrtitvi matere, 14-letnega sinčka in 10-letne hčerke, katerim so s krivici pre-rezali glave zato, ker so nosili pošto partizanom. Sredi septembra 1944 je sodeloval pri umoru 4 oseb v Baj-nofu. Umorili so 60-letnega očeta, 55-letnega mlinarja, njegovo hčer in služkinjo. Rorman je sam zaklal spečega mlinarja z bajonetom. Pri koncu septembra 1944 je bil v Irči vasi, kjer so v 4 hišah pomorili več ljudi in je Rorman z bajonetom zaklal spečega otroka. V začetku oktobra 1944 je sodeloval pri umoru 5 oseb v Bršljuni pri Novem mestu. Umorili so trgovca, njegovo ženo in troje otrok. Rorman je sam z Lajonetom zaklal 8-letnega otroka. Sredi oktobra 1944 je sodeloval pri usmrtitvi večih oseb v Kamenicah, kjer so v prvi hiši umorili gospodarja, ki ga je ustrelil oboženec sam, potem še njegovo ženo in 2 otroka, hišo pa zažgali. V drugi hiši so pomorili moža, ženo in 3 otroke, a v tretji hiši zopet moža, ženo in troje otrok, od katerih je oboženec najmlajšega zaklal z bajonetom. Ob tej priliki so si morilci nadeli na glave »štivok«. Oktobra 1944 je sodeloval pri pokolju v Mirni peči, ko so v eni noči v 7 hišah pobili 16 ljudi. Oktobra 1944 je na Drski skupno s svojimi pajdaši pobil 8 ljudi, sam je ustrelil eno žensko in zaklal 2 otroka. V Kandiji pri Novem mestu je skupno z drugimi zločinci iz svoje čete usmrtil nekoga železničarja in njegovo hčerko. Ko je bil že dodeljen morilcem »črne roke« v okolici Ljubljane, je okrog božiča 1944 sodeloval pri pokolju 24 pripornikov iz Ljubljane, ki jih je na Turjak pripeljal posebni Hlebec vod. Oboženec je sam ustrelil enega zapornika, 2 pa zabolal z bajonetom. Kmalu zatem je sodeloval pri akciji v Šmarju-Sap, kjer so usmrtili 4 terenske delavce OF. Februarja 1945 je sodeloval pri usmrtitvi 2 možkih, ki so jih ponoči aretirali ne-kje za Bežigradom in jih potem ustrelili za Savo. Januarja 1945 je sodeloval pri usmrtitvi 6 oseb, ki so jih pripeljali iz realne in jih na Go-

Razen viadukta pri Žalni je vsa proga Ljubljana—Novo mesto obnovljena

Leseni oder pri žalenskem viaduktu, preko katerega prestopajo potniki. V ospredju tik ob odru je dograjen opor za betoniranje viaduktnega opornika

Ob progi Ljubljana—Karlovac so med vso vojno divjali težki boji s fašisti in domačimi izdajalci. Italijani so srdito vztrajali na tej progi, ki jim je edina omogočala prevoze po suhem na Hrvaško. Ogradili so jo s številnimi bunkerji in jo zavarovali z velikimi oddelki vojske. Vendar vse to ni moglo preprečiti našim borcem, da je ne bi dan za dnem rušili in prekinjali. Po italijanski kapitulaciji se je osvobodeno ozemlje raztegnilo do predmestij Ljubljane in skoraj vso progo je kontrolirala osvobodilna vojska. Ker je bil sovražnik v silni premoči in je bilo gotovo, da se bo pri svojem prodiranju v osvobodeno ozemlje poslužil te proge, je naša vojska načrtno porušila. Uničila je mostove, podvoze, razvoze, v predorih je nagradila razbitine vagonov itd. S tem je bilo sovražniku prodiranje ob progi onemogočeno, ker na popravilo tako razdejane proge ni mogel računati, čeprav je tiral na delo vse prebivalstvo, tudi žene, starce in otroke.

Kar ni zmogel sovražnik s teroriziranjem prebivalstva in s potrebnimi tehničnimi pripomočki, temu je bilo kos osvobodeno ljudstvo že prve dni po osvoboditvi. Komaj dva meseca po izgonu okupatorja je že prislo prvi vlak iz Novega mesta do Stične, iz Ljubljane pa do Grosuplje. Promet na vmesnih 12 kilometrih so omogočili s kamioni.

Pred nekaj dnevi je zapeljal prvi vlak čez obnovljeni železniški most čez Krko v Novem mestu, v soboto pa so se potniki prvič lahko peljali iz Ljubljane v Novo mesto z malenkostnim presledkom 350 metrov pri porušenem viaduktu pri Žalni. Potovanje je s tem postalo mnogo hitreje in udobnejše. V zimskih mesecih bi polni kamioni težko prevažovali strmo zaledeno cesto od Grosuplje do Višnje gore, od koder je nadalje vozil vlak do Novega mesta. Železniška uprava se je tem težavam izognila s 160 metrov dolgim lesenim zaslonim mostom tik ob viaduktu pri Žalni in z obnovitvijo višnjegorskega tunela. Vlak, ki pripelje iz Ljubljane, se ustavi pri porušenem viaduktu. Potniki izstopijo in gredo preko zaslonnega mostu na vlak, ki že čaka na drugi strani.

Razdejanje pri žalenskem viaduktu je bilo popolno. Razbiti vagoni, lokomotive, cisterne, tračnice, pragovi, kamenje, odkrušeni bleki obokov in opornikov, vse je bilo zgneto v ogromni gomli. Porušeni je bilo sedem obokov z razpetino 12 metrov in 8 opornikov, visokih 18 metrov. Med ruševinami je bilo nagrmadeno: 13 vagonov, 2 tenderja, 47 cistern in 3 lokomotive.

V začetku septembra so se delavci lotili težavnega čiščenja ruševin. Poleg tega, da so odvažali ruševine, so morali razstreljevati bloke, ki niso bili povsem zdrobljeni in še stoječe opornike ter oboke, ki so bili zaradi silne eksplozije močno razmahnjeni. Razstrelili so za 400 vagonov materiala in skupno odstranili 500 vagonov ruševin. Za odstranjevanje razbitih vagonov je prisločilo na pomoč naša vojska s posebnimi vlačilcem. Vse to delo so požrtvovalni delavci opravili v 40 dneh. Po odstranitvi ruševin so očistili temelje in začeli betonirati opornike. Dva opornika so dozidali do višine obokov, tri pa betonirajo v temeljih. Z naslednjim tempom in prizadevanostjo delavcev bo prihodnje pomlad že zavozil prvi vlak preko novega viadukta.

Obenem z obnovljanjem viadukta so delavci zgradili zaslonni leseni most, ki je postavljen tik ob viaduktu in ima isto dolžino in višino. Za ta most, ali bolje rečeno oder, so porabili 320 kub. metrov lesa, ki so ga navozili deloma iz okoljskih gozdov, deloma pa iz državnih gozdov pri Ribnici in Kočevju. Delavci so že na tleh sestavili posamezne dele konstrukcije, potem pa so jih v etažah dvigali in povežali v celotno konstrukcijo odra. Služnih del ni bilo nikoli, moč je izvesti brez izučenih tesarjev, danes pa so z ljubeznijo do dela in vztrajnostjo vse to opravili navadni delavci. Gradnja je mnogo olajšal žerjav, brez katerega bi se dela zavlekla za 45 dni. Na novo zgrajeni most, ki bo služil prestopališčim potnikom, bodo položili poljske tračnice, tako da bo služil tudi pri gradnji viadukta za dovoz materiala.

lovcu nad Rakovnikom postrelili. Končno je bil marca 1945 udeležen še pri usmrtitvi 6 oseb na Džrvovi, od katerih je sam ustrelil 2 otroci.

S tem so oboženec zagrešili zločina, po čl. 3. ZKnd.

Na obeh straneh viadukta so zgradili 82 metrov dolga lesena perona, ki sta dvignjena za 15 cm nad tračnice, da bodo potniki lažje izstopali iz vagonov. Na vsakem peronu je zgrajena lesena čuvajnica, ki služi za zavetišče ob slabem vremenu. Obnovitev predora pod Peščenikom. Pri vseh delih za vzpostavitev železniškega prometa med Višnjo goro in Grosupljem pa je bila najtežja obnovitev porušenega predora pod

Belogardistične vohunke pred sodiščem

Pred okrožnim sodiščem v Ljubljani se je zagovarjala v ponedeljek skupna belogardistična vohunka, ki so v okviru tajne obveščevalne službe in tako zvane mihajlovičevske državne obveščevalne službe vohunke pošiljali osrednji vojniski pisarni, ki jih je sporočila dalje zloglasni policijski in gestapo. Oboženec so bile 18 letna Sonja Pestotnik, učenka dvoazredne trgovske šole, 18 letna Leonija Cizelj, učenka dvoazredne trgovske šole, 20 letna Darinka Pestotnik, študentka prava, 22 letna Marija Gašparič, maturantka, 19 letna Mira Savrič, dijakinja trgovske akademije, 23 letna Danica Savrič, absolventka enoletnega trgovskega tečaja, Vojinka Rifej, maturantka in 21 letna Nada Šturm, dijakinja trgovske akademije. Prvi dve sta bili članici tako zvane slovenske legije, tajne organizacije klerikalnega tabora, Pestotnik Darinka pa je bila članica dijakiške zveze in članica zloglasnih Effenhlovičevih »Strajkarev«. Ostalih pet obožencev poteka iz tako zvanih sokolskih vrst in so tvorile mihajlovičevsko vohunsko petorko pod vodstvom Marije Gašparič. Poleg ovadskih poslov so propagirale proti OF, a Pestotnik Sonja je organizirala posebne protikomunistične akcije na trgovski šoli ter tudi sama imela predavanja. Po naročilu proslulega Jelovčnika je tudi v šoli organizirala po vseh razredih špijonažno službo ter silila dijake k vstopu v dijaško protikomunistično organizacijo. Gašparič Marija, Savrič Mira in Danica, Rifej Vojinka in Šturm Nada so bile organizirane v ženski sekciji tako zvane jugoslovanske vojske Draže Mihajloviča ter so se družile z Jelovčnikom ter raznimi podobnimi tipi iz vrst politične policije.

Peščenikom. Ta predor je bil na višnjegorski strani v dolžini 20 metrov popolnoma zasut, na mnogih drugih mestih pa so bile stene tako razpokane in razruhinane, da bi malenkostni stresljaj lahko sprožil velike množine peska, ki bi spet zasule predor. Poleg tega pa je bilo v predoru stlačenih 12 vagonov in 4 lokomotive. Skupaj so delavci odstranili iz predora okoli 600 vagonov raznega materiala. Silno težavno je bilo odstranjevanje lokomotiv in vagonov, do katerih niso mogli priti z nobenim vlačilcem ali lokomotivo. 6 delavcev je brez vseh pripomočkov izvršilo to delo v 13 dneh. Za betoniranje 20 metrov dolgega odseka na višnjegorski strani predora so porabili 9 vagonov cementa in 50 vagonov gramoza, s katerim so zatrpali prazen prostor nad stropom predora. Nevarna razpokana mesta v predoru so ojačili z 72 železnimi rametami, ki so jih napravili iz starih tračnic in lesenih plohov.

Zanimivo je omeniti, da je mnogo delavcev, ki so bili zaposleni pri teh delih, med osvobodilno borbo sodelovali pri miniranju viadukta in predora. Neki minirer je bil celo dolocil količino eksploziva, s katerim so razstrelili viadukt. Isti ljudje dajeta gradbo. Vendar delo, ki ga opravljajo, ni delo običajnih delavcev in inženirjev, oni so ostali v prvi vrsti borci. Šli so na delo z isto gorečnostjo in zagrinenostjo, ki jih je spremljala pri izvrševanju operativnih nalog v osvobodilni borbi. Pri odstranjevanju ruševin iz predora so se delavci mačili podnevi in ponoči in so se pri tem lahko posluževali samo samokritič. Kljub temu so izvozili 500 vagonov materiala. Tudi pri gradnji viadukta so žrtvovali vse nedelje. (S3)

Po obsežni razpravi so bile obsojene: Pestotnik Sonja na dve leti prisilnega dela z odvzedom svobode, na dve leti izgube političnih pravic in na 500 din povprečnine; Pestotnik Darinka na dve leti prisilnega dela z odvzedom svobode, na 5 let izgube političnih pravic in na 500 din povprečnine; Gašparič Marija, Savrič Mira, Savrič Danica, Rifej Vojinka in Šturm Nada na 18 mesecev odvzema svobode s prisilnim delom, na dve leti izgube političnih pravic, na 500 din povprečnine in vse oboženke na povračilo stroškov kazenskega postopanja in izvršitve kazni. Cizelj Leonija je bila oproščena.

V utemeljitvi sodbe se poudarja, da je ogromna večina mladinde sodelovala v narodno osvobodilnem gibanju in da so vse oboženke toliko izobražene, da so morale pojmovati pomen svojih dejanj in da so delale torej popolnoma zavestno. Sodišče je sicer upoštevalo, da so delale pod višjim vplivom, vendar na ne v toliki meri, da ne bi bile odgovorne za svoje dejanje. Vodilni ljudje so jemali v tako službo samo ljudi, katerim so zaupali. Bes to dokazuje, da oboženke niso bile samo slepo orodje, kakor je to skušal dokazovati zagovornik dr. Ljuba Prnerjevič, marveč da so imele izredno nalogo organizirati in propagirati heroje proti OF. Sodišče jim je odmerilo sorazmerno nizko kazen zaradi tega, ker pričakuje, da se bodo oboženke poboljšale in postale koristne članice človeške družbe in ljudske skupnosti. Glede Cizelj Leonije se sodišče ni moglo prepričati, da bi bila ona organizatorica protikomunističnih predavanj in je zato oboženci protij njej v smislu zakona o amnestiji zavrnilo. Vse rezen Sonje Pestotnikove so vložile priziv.

Značilen primer

Prehrana je eno tistih vprašanih sedanega časa, ki ga oblasti brez vzajemnega sodelovanja vsega ljudstva ne morejo rešiti. Pravilna rešitev tega vprašanja, v katerem smo, kakor v marsikaterem drugem pogledu, navezani v glavnem sami nase, je mogoča le tam, kjer se vsi, državljani, pridelovalci in potrošniki, v polni meri zavedajo svoje dolžnosti do skupnosti. Tako pa doživljamo dan za dnem, da se do dobro premišljena navodila in odredbe ljudskih oblasti od raznih brezvestnežev izigravajo. Zato pa je res že skrajni čas, da jim oblasti stopijo očiščno na prste.

Tak primer je med številnimi drugimi obravnavalo v ponedeljek okrožno ljudsko sodišče v Ljubljani, ki je sodilo šoferju DASP-a Francu Kotarju in avtoprevozniku Ivanu Bolskarju z Vač pri Litiiji. Dasi sta oba v dobro plačanih službah, se jima je zahotelo tudi lahkega črnoborzijskega zaslužka. Najgorje sta od zmagaj pripeljala 4 kub. metre drv in jih prodajala v Ljubljani po 600 dinarjev za kubik. Kotar pa je nato kupil, kakor se zagovarja, od »neznanca« celo grmado svežega svinj-skega mesa in slanice, povprečno po 40 din za kilogram. Nekaj te zaloge je prodal v Ljubljani in sicer svinjsko meso po 100 din, slanino po 240 din za kilogram. Ker ni mogel vsega prodati, je 5 vreč mesa in slanice naložil na Bolskarjevo avto, da bi prepeljal v Litiijo in tam prodal na črni borzi. Na mitnici pa so avto pregledali in zavezo odkrili. Oba sta romala v zapor in sta bila poleg zaplembe blaga kaznovana od komisije MNO za pobiranje spekulacije vsak na 2000 din, nakar sta bila izročena sodišču.

Kotar je na razpravi priznal, Bolskar pa se je izgovarjal, da ni vedel kaj je v vrečah. Sodnik takema zagovoru seveda ni mogel verjeti ter je obsodil Kotarja na 7, Bolskarja pa na 6 mesecev prisilnega dela z odvzedom svobode, nadalje vsakega na 1000 din globe ali nadaljnji 20 dni prisilnega dela, na 250 din povprečnine in na 500 din izgube državljanjskih pravic.

HVALEŽNI ISTRANI SE POSLAVLJAJO OD DEMOBILIZIRANIH BORCEV

Zadnje dni je bilo demobiliziranih mnogo borcev Jugoslovanske vojske tudi na ozemlju Istre; odhajajo obnavljati svoje domove. Istrani, ki so se borili rdečo v roki z jugoslovansko armado dobro vedo, komu se imajo zahvaliti za dokončno osvoboditev izpod fašističnega terora. Svojo hvaležnost so glasno izrazili pri iskrenem poslavljanju, ki se je ponekod izpremenilo v pravo manifestacijo bratstva in ljubezni do narodne vojske. Na obahj otoka Cres se je prebivalstvo navdušeno poslovilo od borcev, ki so se ukrcali na okrašen ledjo. V Lašinu so jih pozdravili z godbo in pesmijo »Haj Slovenec. Iz Pazina se je poslovilo okrog 600 demobiliziranih borcev, za katere so Istrska mladina in žene pripravili vsakemu svoj dar. Prebivalstvo požegnava Krassa je za odhajajoče borce zbralo 120 zavozov čigret in 10.000 lir. Prebivalstvo Istre odkrito kaže svojo ljubezen do jugoslovanskih borcev, ki so pri nesli svoboda, da danes lahko v miru obnavljajo svojo zemljo. Istočasno pa izražajo svojo usodno povezanost z Jugoslavijo. Prav tako z navdušenjem sprejemajo svoje demobilizirane brate in sinove, katerim oskrbujejo zaposlitev.

Naše gospodarstvo

Pregled končnih uspehov jesenske setve

V Sloveniji, Srbiji in na Hrvaškem je setveni načrt izvršen skoraj 100-odstotno, v Vojvodini pa je prekorajen za 14.7%

V zveznem ministruvstvu za kmetijstvo v Beogradu so že zbrali glavne podatke o uspehih letošnje jesenske setve. Kakor je znano, je bil za jesensko setev izdelan poseben setveni načrt. Ugodne vremenske razmere so po vsej državi omogočile uspešno dovršitev teh del. Piv sneg, ki je pokril naša polja, je zapadel v času, ko so plug-orali zadnje brazde. Imel bo ugoden vpliv na posevke. Uspehi skupnega dela naših delovnih množic, zlasti naših kmetov, so po zbranih podatkih prav zadovoljivi. Čeprav je verjetno, da bodo kasnejša poročila govorila o še boljših uspehih, je vendar že danes iz zbranih poročil očitno, da je našo delovno ljudstvo vložilo v jesensko setev veliko truda in da je storilo vse, kar je v danih razmerah moglo. V Srbiji so do srede novembra v primeri z zahtevami, ki jih je postavil setveni načrt za leto 1945/46, posejali z ozimno pšenico 100.6%, z ržjo 71.8% z ječmenom 85.2%, z ovsmom 6.6% in z ozimnim lanom 52.5%. Na Kosovem in v Metohiji so do istega roka posejali z pšenico 82%, z ržjo 64.3% in z ječmenom 41.8% površine, ki jo je doletel setveni načrt. Za Vojvodino so na razpolago podatki do 24. novembra, ko je bilo z ozimno pšenico posejano 92.8%, z ječmenom 83.2%, z oljno repico pa 92.1%.

Na Hrvaškem so po poročilu federalnega ministruvstva za kmetijstvo izpolnili setveni načrt 100 odstotno, čeprav so bile letos določene znatno večje površine kakor lani. Dobri uspehi so bili doseženi tudi v Sloveniji. Do 1. novembra smo v Sloveniji posejali z ozimno pšenico 98%, z ržjo 98%, z ječmenom 98%, z ovsmom 98%, s sorsko 98%, z oljno repico 52.8% in z ozimnim lanom 98% po načrtu določene površine. V poedinih okrajih celjskega okrožja je bilo posejanih za 30% in v črnokoprskem okrajju za 10% več površin, kakor je določil setveni načrt.

Bosna in Hercegovina sta do 1. novembra posejali z ozimno pšenico 75%, z ječmenom 67%, z ovsmom 50% in z ozimnim lanom 60% določenih površin. Po najnovejših podatkih je ta odstotek v nekaterih okrajih še ugodnejši: v tuzlanskem okrožju 90%, v travniškem 96% in v dobojskem okrožju 90%. Najslabši je položaj v Hercegovini, kjer je bila opravljena jesenska setev v najmanjšem obsegu. Črna gora je od določene površine zasejala do 3. decembra z ozimno pšenico 74.2%, z ječmenom 73.6% in z ozimnim ovsmom 34%. Makedonija pa je do 1. decembra posejala z ozimno pšenico 73.4%, z ječmenom 51.9% in z oljno repico 3%, z makom 40.3% in z grahorico 1.6%.

Povprečno so posejali od površin, določenih z načrtom, v Srbiji 82%, na Kosovem in Metohiji 64.8%, v Vojvodini 100%, na Hrvaškem 100%, v Sloveniji 97.7%, v Bosni in Hercegovini 90%, v Črni gori 59.4% in v Makedoniji v 51%. Kasnejša poročila so še ugodnejša. Tako poročajo 12. decembra iz Beograda, da je Srbija uresničila jesenski setveni načrt 100 odstotno. Na Kosovem in v Metohiji je od odstotek dvignil na 89, medtem ko so v Vojvodini prekosili načrt za 14.7%. Ugodno

Težave pri obnovi porušenih vasi v coni A

Ker ni ljudske oblasti, obnova porušenih vasi ne more z mrtve točke

Trst, 12. decembra
V torek 11. t. m. je bila v Gorjeh seja odbora Zadruga vojnih oškodovancev. Na seji so razpravljali o vseh najvažnejših vprašanjih, ki se tičejo obnove naših vasi, ki so jih porušili fašisti in nacisti. Čeprav je minilo že 7 mesecev od konca vojne, se ni doslej napravilo še ničesar. Naše ljudstvo je med vojno dalo vse za svojo svobodo: življenje in imetje. Preprčano je bilo, da bo lahko v miru zopet zgradilo svojo popolno svobodo in obnovilo svoje vasi. Dosej pa ni dočakalo ničesar tega, kar bi vsaj deloma poplačalo njegove žrtve. Ni pa stalo pasivno ob strani. Takoj po končan vojni je organiziralo obnovenje zadrug.

Naše ljudstvo si je ustvarilo vse zgoj s svojimi močmi. V želji, da bi imelo boljše bodočnost, je poltalo temelje za svoje samostojno življenje v okviru svojih zakonov. Pri tem je vedno preziralo nevarnosti in žrtve. Iz gorokih ljudi si je ustvarilo samo svojo vojsko, zgradilo si je svojo oblast med njej nasprotujočimi zakoni in poletijskim aparatom, po lastnih postavih pa si je ustvarilo tudi svoje zadrug. Vse te ljudske ustanove primoravkega ljudstva so se porajale med sovraškimi postojankami.

Med vsemi zadrugami je danes najpotrebnejša obnovitvena zadruga, ki pa se mora boriti s starimi, nepravičnimi italijanskimi fašističnimi zakoni. Velika težava je tudi v tem, da zadruga danes nimajo nobenih finančnih sredstev, ker ni ljudske oblasti, ki bi jih podpirala, niti druge oblasti, ki bi znala mobilizirati kapital in ga v zadostni množini vložiti v obnovo naših vasi. Zadruga vojnih oškodovancev v Gorjeh je bila ustanovljena že v oktobru. S pripravljateljimi deli je začela takoj. Organizirala je oškodovance in danes okoli 6000 članov po raznih podružnicah po vsej coni A, ki je njeno delovno področje. O ustanovitvi zadrug je bila 22. oktobra

po prejšnji svetovni vojni, ko so se oddajala dela raznim podjetnikom.

Uradi zadrug v Gorjeh in Trstu so bili tako urejeni, da zamorejo to pomoč in da so sposobni izvesti svoje naloge tako organizacijsko kakor tudi tehnično. Strokovnjaki, ki poznajo vsa tehnična vprašanja obnove, kakor tudi potrebe države in ljudstva, so združeni v posebnem tehničnem oddelku. Ta oddelk organizira cenitve vojne škode, obenem pa pripravlja načrte in proračune za obnovo. Tako bodo oškodovanci s čim manjšimi stroški in s svojim sodelovanjem lahko obnovili svoje požgane in porušene domove in svoja gospodarska poslopja.

Ker so nekatera naselja na takih položajih in tako težko prizadeta, da se jih ne izplača ponovno graditi tamo, kjer so bila prej, je bilo sklenjeno, da se bodo obnovila na bolj zdravem terenu in po smotrni načini urbanizma. Zadruga navaja navedbe, da bi bilo nujno potrebno ustanoviti komisijo za obnovo vse države. Člani te komisije naj bi bili strokovnjaki tehničnega oddelka z druge, ker dobro poznajo potrebe in želje ljudstva. V tej komisiji naj bi sodelovali poleg tehničnih tudi strokovnjaki za zdravstvo, obrt, industrijo in kmetijstvo, in to prvenstveno domačin.

Za pravilno izvedbo vsega tega načrta bi bilo obenem potrebno popraviti občinske in deželne ceste, ki so v zelo slabem stanju, in obnoviti železniško progo Sv. Lucija-Gorica-Rijembar-Štanjel-Trst, ker bi se le tako mogel dovažati material za obnovo. Urediti bi se moralo vprašanje dobave gradbenega materiala, premoga in drv za domače oprekarne in apnenice. Preskrbeti bi se morala prevozna sredstva, zaposliti bi bilo treba domače delovne moči, pred-

Poziv zavezanecem dahodnine

Vse osebe, ki imajo dohodke iz virov, ki leže v območju Slovenije, morajo zaradi ponudbe prostovoljne akontacije na račun dohodnine za leto 1945 vložiti v roku osmih (8) dni po objavi tega poziva prijavo za odmero te akontacije na predpisnem obrazcu. Obrazec prijave se dobi pri krajevnih ljudskih odborih.

Prijav niso dolžni vložiti: 1. kmetje; 2. mali obrtniki izven mest in trgov; 3. hišni lastniki, ki imajo v svoji hiši le lastno stanovanje in 4. osebe, ki imajo samo prejemke iz službenega razmerja.

Navedeni, razen oseb pod točko 4. pa se morajo javiti v gornjem roku osebno pri pristojnem ljudskem odboru, kjer usno podajo svoje ponudbe, da jih vpiše krajevni ljudski odbor v spisek.

Fizične osebe morajo vložiti prijave oziroma usno staviti svoje ponudbe za vse viro dohodkov na področju Slovenije pri onem krajevnem ljudskem odboru, kjer imajo svoje redno bivališče.

Pravne osebe morajo vložiti te prijave za vse viro dohodkov z ozemlja Slovenije pri onem krajevnem odboru, v čigar območju imajo svoj sedež.

Davčnemu zavezanec, ki ne bi vložil prijave v predpisnem roku ali se ne bi javil pri pristojnem krajevnem ljudskem odboru in ne bi stavil ponudbe, bo odmerila akontacija davčna komisija brez njegovega sodelovanja.

Ministruvstvo za finance
oddelek za davke

Prijavljajte prekupčevalce z živino

Na deželi se opaža, da prihajajo na svetlo delonarzi spekulanti, ki hodijo od hiše do hiše in nagovarjajo ljudi, naj jim prodajo plemenako in klavno živino po nizkih cenah, potem pa to živino prodajo po sejmih s 50, pa tudi 100% dobičkom in se še posmehujejo poštememu kmetu, ki je več let žrtvoval, da je z velikim trudom in znojem zredil živino. Na račun reševne nezavednosti ali pa neutemeljnega strahu zaslužijo taki prekupčevalci v nekaj urah težke tisočake. Po »opravljenem postopku jih srečamo v govinah, kjer naročajo liter za liter, se gostijo, prirejajo pojedine, skratka žive kar se da prijetno življenje, vse to na račun kmečkih žuljev.

Zato ponovno opozarjamo vse živinorejce, da nakupovanje klavne živine po zasebnih nasprotuje uredbi o prometu s klavno živino (Ur. list št. 25), po kateri ima Navod izključno pravico odkupovati klavno živino v območju fedetalne Slovenije. Po čl. 3 te uredbe odkupuje na sejmih živino posebna komisija, ki jo sestavljajo veterinar, kmetijski referent član oddelka za trgovino in preskrbo pri okrajnem ljudskem odboru, nakupovalec Navoda in zastopnik kmetov, ki ga imenuje okrajni ljudski odbor iz kraja, kjer je sejem. Ta komisija tudi pravilno oceni živino.

Okrajnim ljudskim odborom je bilo naročeno, naj s pomočjo narodne milice na sejmih redno nadzirajo, ali prodaja živino živinorejce, ki jo je zredil, ali pa prekupčevalce spekulante. Če zalotijo spekulanta, ga morajo takoj prijaviti zaradi uvedbe kazenskega postopka po zakonu o pobijanju nedopustne spekulacije. Okrajni ljudski odbori pa morajo s pomočjo narodne milice izvajati nadzorstvo tudi po vaseh in takoj prijavit vsakega spekulanta in prekupčevalca, posebno trole pa morajo prijeti tiste, ki slepajo in nagovarjajo kmete, naj jim prodajo klavno ali plemenako živino po pretirano nizkih cenah, da bi jo potem dražje prodali.

Dolžnost ljudstva pa je, da oblastem pomagata pri izsleditvi spekulantov in prekupčevalcev in jih izročijo narodni

vsem pa same oškodovance. Končno bi bilo nujno, da se odpravijo tisti izsiljenici in fašistični makoni, ki posebno ovtarajo delo obnove, način cenitve, kakor tudi pogoje za odobravanje kreditov.

Za dokaz milice vsajno in kako nujno bi bilo podpreti zadrugo v njenem strmljenju, da obnovi porušene naselja, naj omenimo ne nekaj vasi iz tržaškega okrožja, ki so bile posebno prizadete v tej vojni. V okraju Devina-Nabrežina je Medovas imela 21 stanovanjskih hiš, 10 hlevov, 16 drugih gospodarskih poslopj, 7 kozolcev, 2 podzemeljske kleti in šolo. Vse te stavbe so porušene, porušena je celo edina barakla, ki je bila v vasi. V istem kraju je vas Vizovlje. Od 18 stanovanjskih hiš, je 12 popolnoma porušeni, 5 delno in le ena je ostala nepoškodovana; od 12 hlevov je bilo porušeni 8, od 12 gospodarskih poslopj ni ostalo celo niti eno, porušeni so tudi kozolci in obrtniška delavnica. Vas Cerovlje v istem okraju je imela 41 stanovanjskih hiš, od teh je popolnoma porušeni 32, delno pa 9, od 37 hlevov je popolnoma porušeni 34, delno sta porušena 2 in le eden je ostal cel.

V okraju Devina-Nabrežina je tudi vas Mavljane. Štela je 52 stanovanjskih hiš, od katerih je 48 popolnoma porušeni, dve sta pa poškodovani. Od 30 hlevov je 27 popolnoma porušeni, dva pa sta delno porušena. Od 26 gospodarskih poslopj je bilo 23 popolnoma porušeni, 2 pa delno porušena.

V okraju Milje-Dolina je vas Mačkovoje, ki je štela 66 stanovanjskih hiš. Od teh je danes 42 popolnoma, 12 pa delno porušeni. Od 40 hlevov je 15 popolnoma in 7 delno porušeni. V Kazljah v sezanskem okraju je bilo 55 stanovanjskih hiš. Od teh je 12 popolnoma, 14 pa delno porušeni. Od 57 hlevov je popolnoma porušeni 29, od 65 gospodarskih poslopj pa je popolnoma porušeni 53.

milic. Le s takojšnjim odločnim nastopom bomo kos nalogam, ki jih narakuje borba proti spekulaciji in črnoborzanstvu. Popuščanje ali omalovaževanje borbenih načel bi pomenilo izdajstvo nad interesi ljudske skupnosti.

Uvoz sadja in zelenjave v Slovenijo

Sezona domačega sadja je v novemburu prenehala, zato smo navezani na uvoz sadja iz drugih federalnih enot, Ministruvstvo za trgovino in preiskrbo je pooblastilo tvrdko »Sadje d. d. za nabavo sadja v Srbiji, Makedoniji, Bosni in Dalmaciji. Tvrdka je doslej uvozila iz teh pokrajin 15 vagonov jabolk, 2 vagona orehov, 13 vagonov suhih sliv, 6 vagonov sveže čebule, 4 vagona mandljev, 2 vagona fig, 1 vagon česna in 1 vagon limon. To blago se je razdelilo deloma v Ljubljani, deloma pa v ostalih poročniših središčih. Poleg tega vvažajo sadje tudi nekatere druge tvrdke, zadrug in privatni trgovci. Federalna Srbija je dovolila izvoz 20 vagonov jabolk v Slovenijo. V kratkem se bo pričel tudi dovoz karfiol iz Koprja in zelenjave iz Dalmacije.

Oskrba Slovenije z vinom

Letošnji pridelek vina v Sloveniji ne bo mogel kriti domačih potreb. V glavnem je temu kriv doseđani način svobodne prodaje in potrošnje. Sedanje zaloge bi ob takim gospodarstvu z vinom zadržale komaj do konca februarja. Sortirana vina še ne prihajajo na trg. Dovož vina iz Istre je zaradi potnih in deževnih ovir minimalen. Dobave Dalmacije znašajo mesečno 20 do 30 vagonov vina. Edina možnost za večje dobave ostane iz Srbije, vendar bodo transportne težave verjetno onemogočile kritje potreb. Tvrdka »Vino« d. d. je poslala v Srbijo svoje nakupovalce, ki so doslej nabavili 70 vagonov vina. (Tanjug.)

Marmelada in morske ribe pridejo pod načrtno razdeljevanje

Zvezni gospodarski svet je izdal odločbo, po kateri spada odeslej tudi marmelada pod načrtno razdeljevanje in potrošnje. Marmelada v smislu te odločbe je mezza (pekmez), kateri je pri vkuhanju dodana določena količina sladkorja. Zvezni trgovinski minister je pooblaščen, da izda pravilnik o ureditvi prometa z marmelado.

Zvezni gospodarski svet je izdal odločbo, po kateri spadajo na vsem območju Federativne ljudske Jugoslavije pod načrtno razdeljevanje in potrošnje vse morske ribe, znane pod imenom »plava riba« (sardelice, sardelice, ingune, golčiči, skuše, plavice, šnuri, tuna, lira, trupi in palamidi) bodisi v svežem ali predelanim stanju. Pristojna federalna ministruvstva za trgovino in preskrbo oziroma v federalni Hrvaški ministruvstvo za obalno pomorstvo, ribarstvo in kvačelj promet so pooblaščen, da v sporazumu z izredno upravo za preskrbo pri zveznem trgovinskem ministruvstvu uredijo način odkupa in razdeljevanja teh rib. Načrtno razdeljevanje pa vrši izredna uprava za preskrbo.

Revizija dovoljenj za poslovanje zasebnih denarnih zavodov

Po zakonu o ureditvi in delovanju kreditnega sistema se morajo dovoljenja za poslovanje obstoječih zasebnih bank in zavarovalnic revidirati in se sme dovoliti poslovanje samo takim ustanovam, ki morejo koristno služiti gospodarstvu. Zvezni finančni minister je sedaj izdal odločbo (Ur. list FLRJ št. 83), po kateri morajo vsi zasebni denarni

Kazni za špekulante, gospodarske saboterje in črnoborzijance

Dokaze podivjanosti in samopostnosti fašističnega okupatorja srečavamo vsepovsod po naši zemlji: poržgane vasi in mesta, uničene mestove in železnice, izropane tvorne in zapuščena polja. V 6 mesecih po vojni se je z voljo in s pomočjo ljudskih množic že mnogo storilo za obnovo in ureditev gospodarskih težkoc naše nove države, ker je slo ljudstvo samo na deli, ki obnovi z zavestjo, da gradi zase, za svojo lepšo bodočnost in za čim prejšnjo ureditev težkega povojnega gospodarskega stanja. Vendar pa se najdejo še nekateri stari izkoriščevalci in sovražniki ljudstva, ki hočejo izrabiti pookupacijske in povojne razmere v svoje osebne in dobičkanse namene. To so tisti narodni izdajalci, ki so že v stari predprilski Jugoslaviji in nato v času okupacije živel na račun delovnega ljudstva in si kopičili bogastvo na njegov škodo. Sem spada tisto majhno število ljudi, ki jim je bila 11. novembra tretja strnjica edina rešilna bilka, od katere so pričakovali, da se povrnejo stare razmere, ko bodo znova sedli na hrbet narodu in ga pričeli ponovno izžemat in izkoriščati. To so tisti reakcionarni elementi, ki skušajo zavesti v naše novo gospodarstvo nered z namenom, da bi škodovali naporem naše ljudske države in naši gospodarski politiki, ki stremi za čim prejšnjo obnovo naše domovine. Če bi takim ljudskim škodljivcem dovolili in pustili neovirano možnost delovanja, bi se kmalu polkazale usodopolne posledice.

Da se vsi taki nezdravi pojavi pri nas zatro v krali in da se zatre nedopustna špekulacija, črna borza ali gospodarska sabotaža in ji onemogoči delovanje, je v aprilu 1945 izdal AVNOJ zakon o pobijanju nedovoljene spekulacije in gospodarske sabotaže, ki določa stroge kazni za vse špekulante in gospodarske saboterje.

V tem zakonu so navedeni posemzni primeri nedopustne spekulacije in gospodarske sabotaže. Naša oblasta in narodni miličniki so že pričeli strogo nastpati proti spekulantom, gospodarskim saboterjem in črnoborzijancem. Ker pa je dolžnost slehernega posameznika in vseh organizacij OF, da pri tem delo pomagajo, je potrebno, da se vsi seznanimo z glavnimi načeli omenjenega zakona ter bomo s tem nudili pomoč narodni oblasti pri pobijanju in dokončnem uničenju črne borze, spekulacije in gospodarske sabotaže.

K nedovoljeni spekulaciji štejejo vsako gospodarsko delovanje, ki ima namen izkoristiti težke povojne razmere in okoliščine ter doseči na račun ljudstva in na škodo narodnih interesov osebne premoženjske koristi. Sem spadajo predvsem: neprijavljivanje blaga, prodajanje blaga preko maksimiranih cen, kopičenje in prikrievanje neprijavljenih zalog, kupovanje ali proizvajanje raznega blaga proti predpisom, kupovanje ali prodajanje zlata, platine, dragocenosti, deviz in valut v nasprotju z določenimi predpisi, dalje neoznačevanje cen posameznih predmetov, prenašanje in prevažanje blaga preko dovoljenih količin brez dovoljenja mestnega ali krajevnega narodnega odbora in vsi, slučni primeri.

Kot gospodarsko sabotažo smatramo vsako tako ravnanje, ki ovira, onemogoči ali spravlja v nevarnost pravilno in hitro poslovanje naših gospodarskih in prometnih podjetij ter škoduje interesom narodnega gospodarstva. K sabotaži prištevamo: ustavljanje in zapiranje gospodarskih in prometnih podjetij brez upravičenih razlogov, zlonamerno sestavljanje in predlaganje netčnih kalkulacij, kupčenje surovin in drugih proizvodnih sredstev z namenom, da se ovira gospodarski promet in delo. Kot gospodarsko sabotažo štejejo vsako uničenje, poškodovanje ali pokvaro kmetijskih, industrijskih, prometnih in drugih gospodarskih naprav, surovin, sredstev

Seznam vojnih dušičkarjev,

katerim se bo ugotavljala višina vojnega dobička na javni razpravi v četrtek 20. t. m. Razprave bodo v Sokolskem domu v Šiški Pričetek ob pol 9. uri zjutraj.

1. Kregar Ciril, Medvedova cesta 8	predlog: din 490.000.—
2. Perko Matija, Celovška cesta 97	predlog: din 2.300.000.—
3. Kisarica Jos. Vodnika dedič (lastnik Makedo & Uratnik)	predlog: din 260.768.—
4. Lebar Viktor, Jesenkova 2	predlog: din 338.460.—
5. Lebar Marija, Jesenkova 2	predlog: din 1.166.800.—
6. Levičar Gustav, Medvedova 14	predlog: din 537.583.—
7. Lončar Franc in Frančiška, Železnikarjeva 5	predlog: din 181.100.—
8. Benčina Jože, Aljaževa 35	predlog: din 200.000.—
9. Arko Ivan, Jernejeva 8	predlog: din 50.200.—
10. Konjar Vinko, Podlhamarskega 43	predlog: din 169.500.—
11. Stražisar Ela, Černetova 31	predlog: din 28.500.—
12. Majnik Milan, Celovška 101	predlog: din 82.880.—
13. Križaj Drago, Medvedova 14	predlog: din 49.000.—

in zavarovalni zavod (banke, zavarovalnice in njih podružnice, bančne poslovalnice in podobno) ne glede na to ali postrejuje ali ne, do 31. decembra t. l. predložiti zaradi revizije svojega dovoljenja za poslovanje zveznemu finančnemu ministruvstvu preko federalnih finančnih ministruvstev. Če je bilo dovoljenje zaradi vojne uničeno, je treba predložiti potrjeno izjavo z navedbo številke, datuma, urada, ki je dovoljenje izdal in vseh dovoljenih vrst poslov. V višji je navesti podatke o tem, ali zavod postrejuje, ali je v likvidaciji itd. Priložiti je bilanco za leto 1944, z ob razložitvijo posameznih postavk, seznam uprave in nadzornice za to leto, seznam članov uprave in nadzornice, seznam glavnih delničarjev in oseb, katerim je bila zadnjkrat izplačana dividenda z navedbo državljanstva. Poleg tega je navesti morebitno udeležbo države in del glavnice, ki je prišel v državno upravo. Ustanove, ki ne bodo predložile te vloge bodo morali kvdizirati, odgovorne

za proizvodnjo, polizdelkov in izgotovljenih izdelkov ter sploh vsako delovanje, ki gre v škodo našega narodnega gospodarstva, storjena bodisi iz nemarnosti ali zlonamernosti. Nato navaja zakon o pobijanju nedovoljene spekulacije in gospodarske sabotaže tudi ostre in težke kazni za črnoborzijance, spekulante in gospodarske saboterje vseh vrst. Zakon poudarja, da se dejanja nedovoljene spekulacije in gospodarske sabotaže kaznujejo tudi v primerih, če so bila ta dejanja storjena iz velike malomarnosti. Tako bodo odgovorni za svoja dejanja tudi taki, ki bodo zakrivilli gospodarsko sabotažo ali spekulacijo iz malomarnosti.

Predvidene kazni so zelo ostre, v posebno težkih primerih je predvidena tudi smrtna kazen. Z ozirom na teži kaznivih dejanj se saboterji, črnoborzijanci in spekulanti kaznujejo: 1. z denarno kaznijo do 100kratne vrednosti blaga, ki je bilo predmet spekulacije, pri sabotažnih dejanjih ali če predmet spekulacije ni blaga, pa do zneska 100.000 din; 2. s prisilnim delom od 1 meseca do 10 let; 3. z zapleno podjetja, obrti ali kmetijskega gospodarstva ali posameznega dela spekulatovega obrta, saboterjevega imetja. Izreči pa se smejo tudi kazni na izgubo državljanske časti za določeno dobo. Sodišče lahko izreče enemu spekulantu, gospodarskemu saboterju ali črnoborzijancu istočasno 2 vrsti kazni, n. pr. denarno kazen in prisilno delo ali pa prisilno delo in zapleno imovine. Če oboje ne more plačati denarne kazni, se izpremeni kazen na prisilno delo. Vse denarne kazni in zaplenjeno blago grede v korist prehrane ubožnega prebivalstva one federalne enice, kjer je bila obojaba spekulanta ali gospodarskega saboterja izrečena. Zelo važna je v tem zakonu tudi odločba, da se ne smejo nikdar izrečati pogojne kazni in da kaznivaja dejanja nedovoljene spekulacije in gospodarske sabotaže ne zastarajo in se jih lahko kaznuje kadarkoli.

Manje in neznatne primere nedopustne spekulacije rešujejo krajevni ljudski odbori. Ti so sestavljeni posebne, zato določene tri do petčlane komisije, ki imajo nalogo odkrivanja nedovoljene spekulacije in uvedejo proti krivcem zakoniti postopek. Te komisije lahko zaplenijo blago, ki je predmet spekulacije, če vrednost zaplenjenega blaga ne presega 5000 din in izrečejo denarno kazen do 2000 din.

V vseh težjih primerih spekulacije in vseh primerih gospodarske sabotaže pa izrečejo sodbe okrajna ljudska sodišča. Kadar je dejanje imelo težkega značaja, da bi utegnlo imeti za posledico smrtno kazen, razsoja o takem kaznivem dejanju okrožno sodišče. Oboje mora nastopiti takoj po izrečenju oboje kazni prisilnega dela, plačati denarno kazen ali mu je takoj zaplenjeno imetje. Pritožba, ki torej ne zadržuje izvršitve sodbe, je dopustna v roku 8 dni po izrečenju sodbi na višje sodišče (okrožno, odn. vrhovno) sodišče.

V tem zakonu je navedeno vse potrebno, da se uniči in onemogoči delo vseh gospodarskih saboterjev in črnoborzijancev. Kakor pri vsem, pa je dolžnost vsakega posameznika, vsakega državljanca, vseh članov organizacij OF in vseh ljudskih odborov, da pristopijo k izvanjanju tega krivostnega zakona. Državljanca dolžnost je torej, da se na masovnih sestankih razkrita vse črnoborzijance, gospodarske spekulante in saboterje, ki edini rušijo delo naroda pri izgradnji naše domovine. Vsakdo, ki smatra za svojo prvo državljansko dolžnost, da sodeluje pri zatiranju spekulacije, gospodarske sabotaže in črne borze, pri tem za splošno narodno korist tako važnem delu. Vsi ljudski tožilci pa naj poslušajo te tožbe, zbirajo material in naj pomagajo varnostnim organom pri uspešnem zatiranju teh težkih, škodljivih povojnih bolezni.

Gospodarske vesti

»Slovenski čebelar« je te dni izšel po presledku skoro dveh let. Ta prva številka vsebuje vrsto zanimljivih strokovnih člankov, med drugim »Nekaj misli o čebelarstvu po vojni«, »Stanje primorskega čebelarstva«, »Zasnivanje čebelnih družin«. Mnogo lepih besed posveča list zaslužnim čebelarjem, ki so padli za našo svobodo. Končno so objavljena poročila o zadnjem obnem zboru Slovenskega čebelarstva, društva ter o ustanovitvi in delovanju nove čebelarste zadrug za Slovenijo.

Darujte za RDEČI KRIZ!

KULTURNI PREGLED

Z razstave padlih umetnikov v Jakopičevem paviljonu

Franjo Golob: Krajina (olja)

Premiera v operi

Po Prodant nevesti, Sneguročki, Knezu Igorju ter Rusalki je ljubljanska opera naštvudnja in vzpizorila dve nadaljnji slovenski operni deli: Smetanov Poljub in Blodekovo V vodnjaku.

Poljub, ki mu je po noveli K. Svetla napisala besedilo Eliška Krasnohorska, nikakor ne spada v vrsto najkvalitetnejših Smetanovih del. Oblikovan v čisto češkem narodnem duhu pa je vendar privlačna opera, ki je žela zlasti v skladateljstvu domovini ogromno uspeha. Njeno lirsko naglašajo zlasti vzneseni, poetični spevi, med katerimi izstopata posebno speva Vendulke in Lukaša. Muzikalna zgradba Poljuba je preprosta, harmonična in melodične tvorbe so zanimive, celotno razpoloženje ustreza besedilu in je zato v splošnem radostno, morda še boljše razigrano. Neposredni muzikalni izraz množice priteguje in zato ni prav nič čudno, da je postal Smetanov Poljub ljudska opera ne le formalno, temveč tudi v resnici. Stično prav tako romantična in blizu Smetanovemu načinu izražanja, vendar se zdaleka ne toliko izvira iz Blodekova komična opera V vodnjaku, v kateri najbolj zanimata solistična vloga Verune in živahni zbor.

gleda zbor. Možna je seveda, da se takšni vtisi še stopnjujejo, če je poslušalec prebivalci orkestra. Omenjam pa, da sem glede orkestra mislil podobno tudi pri izvedbi Dvořakove Rusalki, zaradi česar se mi zdaj potrebno naglasiti, da mora biti odnos med solisti, zborom in orkestrom tudi jakostno čim bolj izravnano. Slično orkestru je bil dobro izdelan tudi zbor; njegovo igralsko sodelovanje s solisti in sodoživljanje vsebinskega dogajanja se izboljšuje in je v tem pogledu potrebno ugotoviti napredek.

Med solisti, ki so nastopali v Poljubu, omenjam predvsem glasovno svežega in igralsko živčeveta L. Korosca, ki je oblikoval prav lep lik očeta Palouckega. Korosec, ki se je komaj začel razvijati in od katerega pričakujemo mnogo, pa je nedvomno preobremenjen in tolikšno zaposlitev njegovemu glasovnemu ter igralskemu razvoju prav gotovo ne bo koristila. Mislim, da bo moralno operno vodstvo kadrovske politike, to je način upravljanja razvijajočih se solističnih talentov pravočasno korigirati in pravilno uravnati, kar bo toliko lažje tam, kjer je za iste vloge na razpolago več pevcev. Dobre like so ustvarili v splošnem Poljubarjeva, B. Stritarjeva, R. Franci in Langus, skromne Patikova, Navgin in Branjnik. Poljubarjeva bo morala Vendulko psihološko še poglobiti, s čemer bo pridobila še manjkajoče dramatske finese. Igralsko kot začetnik seveda še ni bil dovolj izdelan Langus, pa tudi ne Franci, ki mu lep glasovni material in sistematično šolanje obeta ugoden razvoj. V operi V vodnjaku je izoblikovala odlično, zrel lik Verune Karlovčeva, ki je s petjem izraženo doživljeno povezanost z doganjo igro. Kakor v Poljubu je tudi v tej operi bil prav dober Korosec, primerno pa sta prikazala svoji vlogi tudi Malnarčeva in S. Štrukelj.

Poljub in V vodnjaku bosta verjetno slično kakor pri čeških tudi pri naših množicah vzbudila mnogo zanimanja, kar po svojem značaju in po izvedbi tudi zasluži. Zlasti za Poljub, ki zadošča za en večer sam, menim, da je prav, če si ga prisvoji tudi naše ljudstvo, ki bo v njem spoznalo preprosto, pa kvalitetno glasbo.

Dr. Dragotin Cvetko

Šentjakobski gledališki oder obnovljen

Šentjakobsko gledališče v Ljubljani je bilo po svojem delovanju znano v predvojnih letih daleč preko meja slovenske prestolnice. Saj je delovalo polnih 20 let in je imelo velik krog prijateljev in obiskovalcev, ki so ob vsaki predstavi do zadnjega napolnili gledališke prostore. Bilo je to ljudsko gledališče v pravem pomenu besede, tako po repertoarju kakor po izredno nizkih cenah, ki so omogočile posej najširšim ljudskim slojem.

Šentjakobsko gledališče pa je bilo še več. To je bila dejanska edina praktična dramska šola za poklicni gledališki nastajati. Iz vrst šentjakobskega odra je izšla cela vrsta poklicnih gledaliških igralcev, ki so danes vodilni člani naših narodnih gledališč v Ljubljani, Mariboru, Trstu in drugod, tako med drugimi Cesar, Sanein, Sever, Lovarjeva, Milčinski, Saneinova in drugi.

Tudi v času narodno osvobodilne borbe so člani šentjakobskega gledališča v polni meri izpolnili svojo dolžnost. Bilo je to eno prvih društev, ki je brezpogojno sledilo pozivu OF in proglasilo kulturni molk. Usoda je hotela, da je prav iz vrst članov šentjakobskega gledališča padel v aprilu 1942. prvi slovenski talec Rado Kogoj. Dne 1. maja 1942. je padel prav tako iz vrst šentjakobskega gledališča prvi talec v Ljubljani, vodilni član in takratni tajnik Ernest Eyper. ki je bil ustreljen na priznanih delu. Njima so sledili kot talec Lojze Ajdišek 23. septembra 1942., Ferdo Handžič 13. oktobra 1942., Vinko Košak, bivši taj-

nik na področju ljudske prosvete in zasluge njegovih članov v narodno osvobodilni borbi ter je šentjakobskemu gledališču odobrila ponovno delovanje in mu naklonila primerno finančno podporo. Šentjakobskemu gledališču je namenjena v skladu širjenja ljudske prosvete prav posebna naloga. Kakor je bilo v preteklosti šola poklicnih igralcev, tako naj postane šentjakobsko gledališče v bodoče šola za organizatorje, voditelje in režiserje ljudskih odrov po vsej Sloveniji. Šentjakobsko gledališče bo opravljal to svojo važno nalogo v tesnem sodelovanju s prosvetnim ministertvom in prepričani smo, da bo to svojo važno mislijo izpolnjevalo enako vestno in uspešno, kakor je bilo njegovo delo v preteklosti.

Danes šteje šentjakobsko gledališče še 45 rednih članov in članic. Društveni odbor je pripravil že vse potrebno za obnovo rednega dela in sestavil tudi repertoar. Ker je sedaj Mestni odbor tudi sklenil, da se povrne šentjakobskemu gledališču vsa njegova oprema, ki mu jo je zaplenil sovražnik, in stavijo na razpolago tudi svoječasni prostori v Mestnem domu, bo moglo šentjakobsko gledališče v najkrajšem času pričeti z rednim delom.

Slovensko narodno gledališče za Trst in Primorje

gostuje te dni v Gorici. Goriško ljudstvo je napisalo igralcem pismo, v katerem je rečeno med drugim:

»Po letih mračnaja, teptanja najelementarnejših človeških pravic in preganjanja, po letih izgnanstva z ročne grude, po zadnji najstrašnejši dobi slovenske zgodovine, kjo ste bili z nami vred razpršeni po vseh kotih razbičane in požgane domovine in izven nje, ste se vrnili vi, stari znanci z naših odrov od tu in tam, preko bivše nasilno potegnjene meje. Vi, znalci slovenske besede, oblikovalci odrske umetnosti, ki ste jo dvignili na raven, za katero bi nam zavidal marsikateri veliki narod. Gorica Vas je sprejela z odprtim srcem, sprejela Vas ni samo kot stare znance, sprejela Vas je kot zveste čuvanje naše besede, ki je bila toliko zastopljena, zaničevana in prepovedana. To pot nam niste prinesli le njene zvonkosti in lepote, prinesli ste nam vanjo položeno in dognano resnico, ki jo je zapisal naš veliki Ivan Cankar.

Ni zato slučaj, da nas je vsaka beseda z odra razgibala v morje čustvovanja. Saj se je dovolj časa nabiralo v nas... Iz srca smo vam hvaležni.

Vam osebju gledališča, ki je kljub oviram premagalo vse težave, da nam je v tako kratkem času svojega dela predstavilo tako rekoč iz nič ustvarjeno slovensko gledališče pomembne kvalitete, čestitamo. Opravili ste ogromno delo, ki ga zmoroje samo sinovi tako žilavega in vere polnega naroda, kakor je slovenski. Hvala vam, saj ste znova dokumentirali življenjsko silo in sposobnost slovenstva.

„Trideset dana“

Dotiskana je druga, decemberska številka mesečne revije »Trideset dana«, ki jo izdaja založba »Kultura« v Beogradu. Vsebinska tega zvezka je tale:

Milovan Djilas, Voljive v Jugoslaviji; VI. Lebedev — M. Harlamov, Sovjetska demokracija, najvišja oblika demokracije; Vlada Domovinske fronte je ljudska (»Rabotničesko delo«, Sofija); P. Fedosejev, Marksizem - leninizem o izvornih in značajni vojni; Turčija v drugi svetovni vojni (»Noveje vreme«, Moskva); prof. J. Laptev, Diskusija o atomski bombi v inozemskem tisku; A. Gruber, Kaj se dogaja v Indoneziji in Indokinji; Tung-Pi-Vu, Memorandum o osvobodilnih predelih Kitajske; E. Menziškin, Konec vojne v Evropi in mednarodna trgovina. — Poleg tega prinaša novi zvezek še vrsto krajših člankov v rubrici »Osvrtje«.

»Trideset dana« izhaja vsakega petega v mesecu. Urednik je Vladimir Dedijer. Naroča se v knjigarni »Kultura«, Beograd, Terazije 45. Cena posameznemu zvezku je 20 dinarjev.

Tri sovjetske umetnostne revije

V kratkem bodo začele izhajati v Sovjetski zvezi še tri nove umetniške revije. Kot poroča Tass, bosta začeli izhajati reviji »Umetnost« in »Ustvarjanje«, organa Komiteta umetnosti pri Sovjetu komisarjev SSSR v Moskvi v začetku leta 1946. »Umetnost« bo izhajala dvakrat mesečno. »Ustvarjanje« enkrat. Glavni urednik »Umetnostje« bo Sisojev, »Ustvarjanja« pa Zamoškin. Kmetulu začela izhajati tudi revija Sovmuzika, organa Komiteta umetnosti in Komiteta organizacije Društva komponistov. Glavni urednik bo komponist Kabalacič, člani uredništva pa so Asafjevi, Mijaskovski, Hačaturjan, Šostakovič in Šurin.

Nove knjige

»Sa drugog plenarnog sastanka Centralnog odbora USAOJ-a«, izdanje Centralnog odbora USAOJ-a, Beograd 1945.

»Organizaciona pitanja«, izdanje NOPOK-a, Beograd 1945.

Božidar I. Omiljko Petrovič: »Pisme pobede«, samozaložba, Zagreb 1945.

Po domovini

Žene izpod Stola

Danes se oglasimo tudi me, žene iz fare Breznica pri Zirovnici. Gotovo ste mislili, da lenarimo, ker nismo še nič povedale o življenju v našem kraju. Pridne smo in delamo vztrajno in v skupnosti. Hočemo biti vredne žrtev, ki jih je naš kraj doprinesel v osvobodilni borbi: šest in sedemdeset smrtnih žrtev in dva in trideset političnih internirancev in najstrašnejših nemških taboriščih!

Žene iz desetih vasi smo združene v delu, čeprav ima vsaka vs zase svojo organizacijo APŽ. Ne bom pripovedovala o sestankih, ki so se vršili, ne o povorkah in manifestacijah, pač pa o tem, kako in kaj smo delale. Da je naše delo pošteno, dokazuje zaupanje, ki so nam ga izrekli Krajevni ljudski odbori s tem, da so nam ženam poverili razdeljevanje nakaznic.

Med drugim smo zbrale veliko oblek, razna živila in denar za repatriiranje, osirotelo deca, za razna okrevališča in zbirne baze, za kar smo sprejele mnogo zahval in pri-

znani. Naš letošnji Miklavž je obdaril vse enako! 8. in 9. december smo posvetile našim invalidom. Uprizorile smo Finžgarjevo »Naše kric«. Na prireditve smo povabile invalide. Ob tej priliki smo povedale tem našim najdražjim tovarišem, da naša prireditve nima samo namena, da jim z darovi pomagamo, temveč, da jim tudi izrazimo naše globoko spoštovanje, hvaležnost in ljubezen za vse njihove žrtev in trpljenje. Sto procentnemu invalidu smo poklonile lep sopek rož. Tudi zapeli in zaplesali smo. S prostovoljnimi prispevki in pridrevitvijo smo zbrale 29.941,50 dinarjev čistega dobička, kar smo razdelile med krajevne invalide, vsakemu posamezniku 1300 dinarjev, 10.000 dinarjev pa smo poklonile »Domu invalidov« v Ljubljani. Sedaj, ko se bliža božič, bodo naši tovariši gotovo z velikim veseljem sprejeli naš dar, ki prihaja iz naše tople ljubezni in hvaležnosti do njih, ki so nam najbližji za našimi padlimi partizani.

Rezka Prešernova

Zbor volivcev na Primorskem je obsodil svojega predsednika

Na volitvah v ljudski odbor je bil izvoljen za predsednika Ljudskega odbora Primorske Anton Hren iz Zagriča. Ljudje, ki so Hrena bližje poznali in vedeli za njegovo zadržanje med zasedbo, so že takrat izražali mnenje, da Hren ni moč za tako mesto.

Kar so nekateri pred in ob volitvah napovedovali, to se je tudi zgodilo. Hren Anton je svoj predsedniški položaj izkoristil. Uporabil je vsa sredstva, da bi zadržal kritiko svojega dela. Ljudstvo ni pustil, da bi nadzorovalo njegovo delo. Kot predsednik je opravljal vse posle sam. Toda ljudje so sumili, da dela predsednik napake. Zato so zasledovali njegovo delo in odkrili stvari, ki bi jih predsednik ljudskega odbora ne smel zagrešiti. Tako je za 5 družin dobival iz socialnega skrbstva podporo pod krinko, da so družinam padli možje v NOV, dočim so v resnici padli kot pristaši bele garde.

Dobival je nadalje podporo za 3 družine, ki jih sploh ni v območju njihovega odbora. Pregledoval je pošto in podobno.

Ko so ljudje vse to videli, so zbrali vse obremenilno gradivo ter ga predložili okrajnemu odboru. Ob enem je ljudstvo na Primorskem sklicalo zbor volivcev, na katerem je obsodilo svojega predsednika, ga razkrinkalo in zahtevalo, da se kaznuje za svoja protijudska dejanja. Na zboru sta ga zagovarjali le njegova žena in hči ter nekaj najbližjih pristašev, ki so z njim sodelovali.

Ljudstvo na Primorskem je pokazalo, da je ono nosilec oblasti. Obsodilo je svojega predsednika, ker ni delal za ljudstvo, ampak proti njemu. Na zboru volivcev so ljudje pokazali odlično voljo, da tudi v bodoče na enak način razgajajo vsakogar, ki bo delal proti njihovim koristim in sebično izgrajeval ljudsko voljo in zaupanje.

Jugoslovanski begunci v El Šatu

V jugoslovanskem begunstvu v El Šatu je še 9.000 moč, žen in otrok, ki čakajo na povratek v domovino. Med narodno osvobodilnim bojem je bilo ob koncu leta 1943. presejeljeno znatno število civilnega prebivalstva, zlasti iz Dalmacije in z otokov, sporazumno z zavezniki, v Italijo, da bi bilo na varnem pred fašističnim okupatorjem. Manjši del tega izseljenega prebivalstva (okrog 10.000 ljudi) je ostal v Italiji, večino (okrog 30.000) pa so zavezniki odpredrili v severno Afriko, v Egipt. Voditelji beguncev, izvoljeni iz sredel preseljenega ljudstva samega, so ob gmotni pomoči zaveznikov vložili nadčloveške napore v to, da pod najtežjimi okolišninami organizirajo in vzdržujejo begunce. To jim je popolnoma uspelo in begunska taborišča so pod njihovim vodstvom postala središča rodoljubnega, prosvetnega in socialnega delovanja našega preseljenega ljudstva. V begunskih taboriščih je bila pred zavezniki in pred ostalim svetom, že skoro ustvarjena nova Jugoslavija, kajti življenje in delo v nji je bilo zasnovano na bratstvu in enotnosti članov

begunskih taborišč, ki so bili pripadniki različnih naših narodnosti. V okviru begunskih taborišč so bili izvoljeni ljudski odbori, ki so sporazumno z ljudstvom upravljali in predstavljali begunce s podporo naših uradnih predstavnikov in zavezniških oblasti.

Begunci iz Italije so se vrnili v domovino v marcu t. l. v Afriki pa je še 9.000 ljudi, ki bi se radi vrnili v domovino in ki pričakujejo, da bodo zavezniške oblasti preko UNRRA-e dale na razpolago prostor na ladajah. Z naše uradne strani so bili povzeti vsi potrebni ukrepi pri zavezniških oblasteh in pri UNRRA-i, da bi čimprej prišlo do povratka naših ljudi iz Afrike v domovino.

Vsi pomembni narodno-politični dogodki v domovini doživljajo topli odmevi v afriškem begunskem taborišču. Ker jim ni mogoče, da bi izkoristili svojo zakonito voljno pravico, so naši rojaki v El Šatu s spontanimi manifestacijami na dan volitev v ustavodajno skupščino pokazali svojo neporušno zvestobo novi Jugoslaviji.

MLADINA NA DELU

Mladinci terena Napoleonov trg so ob sodelovanju OF in APŽ priredili 6. decembra kulturno-prosvetni večer v Franciškiškani dvorani, na katerem je sodelovalo tudi »Delavsko glasbeno društvo«. Prireditve je prav lepo uspela in jo bodo na željo občinstva soboto 22. decembra ponovili v istem prostoru.

MAVCI NA SORSKEM POLJU

V sredo 12. t. m. zvečer se je zbralo ljudstvo občine Mavdice na Sorskem polju v poslopju ljudske šole. Z velikim veseljem smo zapazili na tem zelo dobro obiskanem sestanku tudi ljudi, ki do danes niso kazali razumevanja in ljubezni za našo stvar, zdaj so se pa zganili in pogumno stopili v naše vrste; pokazali hočejo, da bodo družno z ostalimi delali za lepo bodočnost domovine. Od srca jih pozdravljamo, ker so krenili na pravo pot, kajti zavedamo se, da bo mo le v složnem delu želi uspeh.

Kaj pester in zanimiv je bil naš spored. Slišali smo kratko poročilo o notranjem in zunanjem političnem položaju, predavanje o notranji zgradbi Sovjetske zveze, nato smo pa razpravljali o naši nabavni zadrugi. Vaščani so se zanimali za vsa vprašanja in izrazili oster protest proti špekulantom, izkoristilcem in saboterjem. Le poštenjaki naj vodo naše gospodarstvo. V obširnem poročilu smo se seznanili z agrarno reformo. Za njeno izvedbo je bil izvoljen poseben odbor. Da bomo spet ustanovili ljudsko knjižnico, ki nam jo je okupator požgal, smo se odločili, da bomo k ustanovitvi knjižnice prispevali vsi in knjige darovali sami. Na sestanku je bil izvoljen tudi pripravilni odbor za postavitev »Ljudskega doma OF«, kjer naj bi bila »Nabavna zadruga«, prostori NOO, dvorana za dramske prireditve, kino, telovadbo in množične sestanke. Ko smo potrebnim razdelili še nakaznice za čevlje, se je naš sestanek končal s petjem partizanskih pesmi.

Obsavski.

jeli z navdušenjem, ker se zavedamo, da bo le na ta način Vrhnik v vsakem pogledu napredovala.

Robida

ORGANIZIRAJMO STROKOVNE TEČAJE IN PREDAVANJA!

Da bi mogli tudi kmečki mladinci nuditi nekoliko strokovnega znanja, smo organizirali strokovne tečaje. Ti tečaji bi bili predvsem gospodarski, kmetijski in gospodinjstki. Mladinke in mladinci naj sami pri-pomorejo, da se bodo tečaji kmalu začeli. Do danes je samo mlada Bele krajine organizirala gospodinjstski tečaj, ki se bo začel januarja meseca. Mladinke so same zbrale hrano, poskrbele za prostor in drva ter vse, kar je bilo potrebno.

V zimskem času se bomo lahko veliko naučili, zato s pridom izkoristimo čas, da bomo spomladni imeli večji uspeh pri delu. V vsaki žolji bodo tudi politična predavanja.

Posnemajmo mladno Bele krajine! M. Marincek

STANJE V STRUNJANU

Po dobro uspelem tečaju za člana odbora v slovensčini je Poverjenstvo organiziralo tak tečaj v italijansčini za člana krajevnih odborov italijanske narodnosti. Tudi ta tečaj se vrši v Strunjanu in vlada med tečajniki veliko zanimanje, saj med zasedbo niso imeli prilike spoznati organizacijo ljudske oblasti.

Na željo odraslih, da bi imeli večerno šolo za slovensčino, so tovariši, ki vodijo tečaje za člane odborov, otvorili to večerno šolo. Vpisanih je preko 60 moških in žensk ter obiskujejo pouk mladi in starejši. Vso požrtvovalnost so pokazali voditelji tečaja, ki kljub naporu delu v tečaju, posvečajo še večerne ure izobrazbi naroda.

VOJSKA POMAGA LJUDSTVU

Prebivalci Zaloga pri Ljubljani so preteklo nedeljo doživeli veselo presenečenje: obisk vojakov — strokovnjakov iz mehaničnih delavnic 3. letalskega lovskega polka. Pršli so na delo! V enem dnevu so popravili ljudem: štiri radijske aparate, pisalni stroj, štiri budilke, dve kolesti, silvalni stroj, mnogo ključavnic, navadno in avtomatsko črpalko, električne peči in potem še veliko število loncev, vil, grabelj in razno drugo orodje. Prijazni in nasmejani obrazovi so hodili od hiše do hiše in vpraševali po delu. Dragim gostom, ki so brezplačno opravili toliko koristnega dela, se ljudje kar zahvaliti niso mogli.

Pred Zalogom so vojaki tega polka obiskali Veveče, Zador, Šmartno, Kamnik in druge kraje, kjer so prav tako, kot v Zalogu, popravili ljudem stvari, ki so pri vsakdanjem delu neobhodno potrebne.

M. K.

SV. LUCIJA OB SOCI

Kakor vsako leto, tako se je tudi letos na dan sv. Lucije vršil pri nas veliki živalski in krošnjarski smenji. Razlika je bila v tem, da smo ga to leto praznovali v miru. Kljub temu pa ni bilo pravega veselja, ker nas smodra črta: še vedno takoj krivično loči od domovine, za katero utripajo vsa naša srca.

Pred kratkim smo pokopali na domačem pokopališču pet domačih nov-borcev, ki so žrtvovali svoja mlada življenja za svobodo, ki je še ne uživamo.

Gregorčičeva proslava je v našem kraju zelo dobro uspela. Z besedo in pesmijo smo počastili spomin našega pesnika.

J. S.

POLJEDELSTVO IN ZIVINOREJA V OPATIJSKEM OKRAJU

Od celotne površine opatijskega okraja je 57% gozdna, 33% pašnikov in travnikov, 3% zoranih njiv in 7% vrtov sadovnjakov in vinogrdov. Sadovnjaki so v največji meri zasedeni s črešnjami (18.000 dreves) in oljkami (15.000 dreves). V sklop gozdne površine so vračunani tudi kostonji z okrog 100 ha in slive, ki jih je preko 10.000 dreves. Kljub ugodnim razmeram se nahaja sadjarstvo na precej nizki stopnji. Vlnogradi zavzemajo 836 ha površine. Med najvažnejšimi vrstami živine je 1939 glav goveje živine, 2.561 ovc, 102 konja, 238 prašičev in 2130 ko-madov perutnine.

SPLOŠNO JUGOSLOVENSKO BANČNO DRUŠTVO D. D.

podružnica v Ljubljani, Aleksandrova cesta 6, v likvidaciji, sporoča, da

se je preselilo

v prostore Hrvatske deželne banke (Jugobanke), podružnice v Ljubljani, Gajeva ulica št. 3, poleg nebotičnika.

FILMSKO PODJETJE DFJ DIREKCIJA ZA SLOVENIJO
predvaja v kinu Matici sovjetski glasbeni film
OB ŠESTIH PO ZMAGI Predstave ob 17., 19.
in 21. uri.

II. ZVEZEK RUSKEGA TEČAJA

Je izšel. Vsi naročniki izven Ljubljane, ki so že plačali naročnino, ga bodo prejeli te dni po pošti.

Zamudnike prosimo, da naročnino za prvi obrok poravnajo takoj, da ga moremo tudi njim poslati. Ljubljanski naročniki pa ga lahko dvignejo osebno v upravi »Slov. poročevalca«.

Do predkisa sprejemamo tudi naročila za I. zvezek.

Telesna vzgoja

Za poživitev športa na smučeh

V nedeljo so smučarski delavci še enkrat razpravljali o številnih ukrepih za čim plodnejše delo v smučarskem športu

V nedeljo so se ponovno sestali predstavniki naših smučarskih organizacij, da pripravijo vse potrebne za letošnjo letošnje smučarske sezone — prve po 4 letih sušenjstva.

(P. Tomazič). 5. Skupina Albin (P. Marušič). Zenske iznad 18 let (1100 m): 1. Vouk Miha (Skorjela, Rotanase) 5:24,5. 2. Sulc...

Gostovanje kranjskega table-tenisa na Jesenicah. Jesenice, 13. decembra. Po dolgi pavzi so imeli Jesenice zopet enkrat prijetno in zanimivo tekmo s kranjskimi igralci v tenisu.

svetov. tov. Mariz Ledlasev, prečeli v četrtki 20. t. m. koncert v Delavskem domu. Čisti dobiček je namenjen naši vojski.

Poročila. Poročila sta se Vrstovšek Zdenko, uradnik v ministrstvu za konstitucijo v Beogradu, in Marija Vrstovškova rođ. Misjakova iz Novega mesta, 1302-n.

Rudarji, pomor. Vsi, kateri ste prešli nakaznico za čevlje in jih še niste dvignili, jih dvignite takoj pri »Usteksu« v Ljubljani, kjer so zdaj na zalogi. 1301-n.

Ugotovitev. V poročilu o razpravi proti zloglasnemu nacističnemu priganjuju Steinböcku v Zalcu dne 8. t. m. smo poročali, da je zagovarjal obtožena odvetnik dr. Hrašovec. Resnici na ljubo ugotavljamo, da je obtoženo zagovarjal odvetniški pripravnik dr. Hrašovec, ki je bil obtožencu od sodišča po službeni dolžnosti postavljen za zagovornika.

Pozdravovalno-informativnem oddelku Rdečega križa Slovenije, Ljubljana, Marjin trg 5, naj se javijo sledeče osebe, ali njih svojci: Petaroslav Marjan, Voje Alojz, Pupi Miroslav, Lipic Ernest, Vozel Emilija, Stajkerg Gustav, Crnobarci Dragutin, Müller Anton Ivan, Juen Jožef, Caharija Feliks, svojci padlih partizanov: Stegel Franca, Burgerja, Marinič Slavota in svojci Kleindinst Rudolfa ter Gladek Antonja. Ako kateri od navedenih ni v Ljubljani, naj se javi pisмено.

Zveza brivcev, frizerjev in higien. delavcev v Ljubljani ima danes 19. t. m. svoj članski sestanek ob 20. uri, v veliki dvorani bivše Delavske zbornice, Miklošičeva cesta. 1300-n.

Poroča. Vsem tovarišem in znancem sporočamo, da sta se dne 15. t. m. poročila tov. Jamar Janjo, krojač in tov. Zgonc Vera, trg. sodravnica. Minogo sreče! 1299-n.

Na okrajnem odboru Ljubljanske okolice, prosvetni odtsek, Stritarjeva ulica 3, naj se zglasijo učiteljice: Potočnik Ivan, Habicht Marija in Zupančič Ljudmila, zaradi dekretov. Predavanje v Litiji. V četrtki 20. t. m. bo ob 19. uri predaval dr. Metod Mikuš iz Ljubljane o temi: Naša nova ustava in možnost svobodnega verskega življenja v FLR Jugoslaviji. Predavanje bo v litijem kinu. Predavatelj bo tudi odgovarjal na stavljenja vprašanja. Za predavanje ni nobene vstopnine. Vabljeni vsi! Odbor Ljudske univerze v Litiji.

Kazni za črno borzo in drugo

Komisija za pobljanje nedovoljene špekulacije pri mestnem ljudskem odboru za glavno mesto Ljubljano je izrekli naslednje kazni:

Oblak M., natakar iz Hirske 12, je prodajal cigarete po pretirani ceni ter je bil kaznovan s 300 din globe. Pišek Ana, natakarica iz Mesarske 4, je kupila loj na črni borzi ter bila obsojena na 300 din globe in zaplembo 11 kg loja. — Pišek Angela iz Velebitske 5 je kupovala loj na črni borzi ter je bila kaznovana s 300 din globe. — Čevljarski pomočnik Albrecht Franc s Starega trga 17 je prekupčeval s blagom na črni borzi ter je bil kaznovan s 2500 din globe, zaplenili pa so mm par škornjev, 15 parov nogavic in 3500 vžigalnih kameškov. — Tomšič Slava, poslovođkinja gostilne pri Mraku na Rimski cesti 4, je bila zaradi nakupa in prodaje mesa na črni borzi kaznovana s 2000 din globe. — Kavčič Jernej, posestnik iz Medvod 7, je bil zaradi prekupčevanja s virom kaznovan na 2000 din globe. — Petič Anica, gostilničarka iz Zgor. Pirnič 60, je prodajala vino po nedobri ceni ter je bila kaznovana s 250 din globe. — Rozman Franc, poveljnik gasilcev v Ljubljani, Einspielerjeva 27, je bil zaradi nakupa mesa na črni borzi kaznovan s 100 din globe, prav tako Ogrin Jožef, namestnik poveljnika gasilcev s Krekovega trga 2, je bil zaradi nakupa mesa na črni borzi kaznovan s 100 din, prav tako Zajec Baldoimir s Jurčkove poti 107, Musar Alojzij iz Cegnarjeve ul. 6, in Javornik Ferdinand iz Peruzzičeve ulice 11 prav tako. — Marn Karol iz Krakovske ulice 34 je neupravičeno prejemal dve živilski nakaznici ter je bil kaznovan s 300 din globe. — Pavličič Vladimir, pek, Sv. Petra cesta 25, je kupoval moko na črni borzi in prodajal žemlje po pretirani ceni. Kaznovan je bil s 500 din globe. — Škoflec Viktor, ključavničar iz Funtkove 26, je kupoval meso na črni borzi in je bil kaznovan s 500 din globe. — Anko Alojzij, Rožna dohina cesta X št. 16, je prekupčeval na črni borzi ter je bil kaznovan s 2000 din globe. — Avsee Svetovid, trgovec iz Pleteršnikove 12, je prodal na črni borzi 100 m platna in bil kaznovan s 2000 din globe. — Lassar Rok, vinski trgovec iz Pokopališke 12, je kupoval blago na črni borzi ter bil kaznovan s 2000 din globe. — Lah Josip, šofer iz Jernejeve c. 25, je prekupčeval s avtogumami in bil kaznovan s globo 1000 din. — Barakšadič Marija, modistka iz Prisojne 3, je prodajala nogavice na črni borzi ter bila kaznovana s 300 din globe. — Zasadi neupravičenega prejema živilskih nakaznic sta bili kaznovani z globo po 300 din Marn Amalija in Miller Ana, obe iz Murinikove ul. 18. — Bobnar Jožef iz Hraš 24 je prodajal krompir brez dovoljenja po pretirani ceni ter bil kaznovan s 1000 din globe. — Zasadu nakupa krompirja po pretirani ceni je bila kaznovana s 150 din globo gospođinja Veihar Ivana iz Gradaške ulice 12, prav tako fototam stanojčica Godter Marta. —

PRESKRBA

Ministrstvo za trgovino in preskrbo NVS objavlja in odreja v naslednjem sledeče:

MESO. Vsi potrošniki v Sloveniji dobojo na odzrek »Dec. 17« osnovne živilske nakaznice dne 24. decembra 1945 po 10 dkg svežega mesa.

Vsi mesarji, ki so unaravnjeni delti meso, naj se takoj obrnejo do pristojne podružnice Navoda radi dodelitve klavne živine.

SLADKOR. Za december prejmejo vsi potrošniki Slovenije na osnovne živilske nakaznice na odzreke za sladkor št. 1, 2 in 3 po 100 gramov sladkorja kot akontacija.

V kolikor razpoložajo prodajalci s sladkorjem, smejo takoj začeti z razdelitvijo, dočim ga bodo ostali prodajalci, ki nimajo sladkorja prešli na običajni način.

DODATEK ZA DECEMBER. Mladina de 18. leta (samo popolni samoskrbovanci) istočasno na 2 odzreke osnovne živilske nakaznice »Dec. Mlad. 107 in 114«, odzorna na »Dec. Mlad 207 in 214«, oz. na »Dec. Mlad. 307 in 314«: 200 g maslovanca in 1000 g mleka v prahu.

Vse noseče žene (samo popolne samoskrbovanke) na odzrek št. 1 dodatne decembrske nakaznice za noseče žene po 500 gramov praženega riža.

Naštejeli delavci na odzrek »NTD 12-k« po 1 dozo istrskih sandin in skombrov.

Navod bo dostavil dodatka svojim podružnicam tako, da jih bodo po 20. decembru prodajalci že lahko prevzeli.

DELITVE RIBJIH KONZERV. Potrošniki okrognege mesta Ljubljane prejmejo v petek 21. decembra t. l. dopolne pri svojih stalinih mesarjih na odzrek »meso a dec.« osnovne živilske nakaznice, izdane od MNVO — odtsek za preskrbo v Ljubljani, po 1 dozo ribjih konzerv na osebo za dobo 3 tednov. Doza ima 42,5 dkg čiste teže.

Zdravstveni zavodi in bolniški prejmejo na odzreke bolniških nakazil sveže meso v ponedeljek, dne 24. decembra t. l.

Prodajna cena za ribjo konzervo je 21 din. Za vsako vrtno prazno dozo mesarju prejme potrošnik 2 din.

Pri delitvi v petek naj vrnejo potrošniki svojim mesarjem vse prazne doze od ribjih konzerv.

Mesarji prejmejo ribje konzerve v sredo 19. dec. t. l. od 13.—17. ure v skladišču Gregorc na Gospovetski cesti št. 1.

Prazne doze in kartone bodo mesarji vrnili na poziv. Odzreke bodo predložili mesarji na poziv po božičnih praznikih. Izredna delitve bo objavljena v časopisju pozneje.

KONZERVIRANO MLEKO

Otroci v starosti od 10 do 14 let prejmejo za mesec december 2 dozi nesladkanega kondenziranega mleka na odzrek »M 10-14-4« in 1 dozo sladkega kondenziranega mleka na odzrek »M 10-14-42« nakaznice za mleko, januar, februar, marec 1946.

Starostniki v starosti od 60 do 65 let prejmejo za mesec december 2 dozi nesladkanega kondenziranega mleka na odzrek »M-St-51« in 1 dozo sladkanega mleka na odzrek »M-St-52« nakaznice za mleko januar, februar, marec 1946.

Cena za sladkorno mleko je din 7,50 in za nesladkano din 6,50 za dozo.

Mlečarnam povzame različno v nabavni ceni mlečarna v Majstrovih ulici. Potrošniki prejmejo kondenzirano mleko do nadaljnjega v mlečarnah, kjer so se v decembru prijavili za prejemanje mleka in so nakaznice za mleko že prejeli.

Izšla je tretja knjiga naše letošnje serije Ferdo Godina: Bele tulpike

Roman. Naročnice in Ljubljane prosimo, da jo dvignete v prodajalni Slovenskega knjižnega zavoda v Ljubljani — Pred Škofljo 5

SPREMEMBA ODHODOV POTNIŠKIH VLAKOV

Pričtenil od srede dne 19. decembra t. l. se uveljavljajo v potniških prometih sledeče spremembe:

- 1. Na progi Ljubljana-Kočevje. Potniški vlak, ki je odhajal iz Ljubljane ob 13. uri 25 min., odhaja iz Ljubljane vse dneve ob 18. uri 10 min., razen ob sredo in soboto, ko bo odhajal iz Ljubljane ob 19. uri. 2. Na progi Dobrečevje-Murska Sobota. Potniški vlak, ki je odhajal iz Murske Sobotke za Dobrečevje ob 12. uri 55 min., odhaja iz Murske Sobotke ob 16. uri 15 min. Potniški vlak, ki je odhajal iz Dobrečevja ob 13. uri 16 min., prihaja v Mursko Soboto ob 13. uri 34 min., odhajal iz Murske Sobotke ob 13. uri 50 min. in prihaja v Hodoš ob 18. uri 2 min., odhaja od tega dne iz Dobrečevja ob 16. uri 40 min., prihaja v Mursko Sobotko ob 16. uri 58 min., odhaja iz Murske Sobotke ob 17. uri 15 min. in prihaja v Hodoš ob 18. uri 27. min.

Naročnike

naprosimo, da nam po postelnih položnicah čimprej nakazuje naročnino za tekoči mesec. Uprava »Slovenskega poročevalca«

NAJVEČJA GLAVNA KOLEKTURA DRŽAVNE RAZREDNE LOTERIJE

Table with lottery numbers and prizes. Columns include prize amounts and winning numbers. Includes a small illustration of a woman holding a lottery ticket.

Tek čez drn in strn v Trstu

Danes je bil organiziran v Trstu tek čez drn in strn s startom in ciljem na Montebeilu. Tekmo je dobro organizirala Zveza telesno-vzgojnih krožkov in se je udeležilo 35 tovaršev ter 27 tovarišic.

Vsi rezultati zmagovalce so glede na izredno težavni in strm ter na zavilni višini. Tudi udeležba je nad vse razveseljevala če upoštevamo koliko družin pridivitelj je bilo isti dan. (Omenimo tudi mnogih le Divačo in odkritje spominke plošče na Opčinah.) Ta tek je bil namreč na sporedu že prejšnje nedelje, pa je bil preložen zaradi slabega vremena.

Tek, poškib iznad 18 let (proga 2000 m): 1. Duranti Durante. (Prov. društvo Pino Tomazič) 8:32. 2. Knežič Egidio. (P. d. Rinaldi) 8:33,9. 3. Ponton Bruno. (Skamperle) 4. Cesutti Eradio. (P. d. Marušič) 8:39,9. 5. Zadnik Adriano. (Marušič) 8:40,9.

Mladinci iznad 18 let (1100 m): 1. Čolija Boris. (Stella) 5:42,2. 2. Bordon Valerio. (Kolonkovec) 4:57,3. 3. in 4. Ponda Giordano (Stella) in Torri Dante

Dnevne vesti

- KOLENDAR. Sreda, 19. decembra: Urban, DEŽURNE LEKARNE. Danes: Lektarna Piccoli, Dunajska cesta 6; lekarna Hočevar, Celovška c. št. 62. Narodno gledališče. Drama. 19. decembra sredo ob 20. uri: Čapek: Mati. Red B. 20. decembra četrtek: zaprto (generalka). 21. decembra petek ob 20. uri: Pucova: Svet brez sovražstva. Krstna predstava. Premiera. Red Premiersld. 22. decembra sobota ob 20. uri: Zupanc: Rojstvo v nevihti. Sindikalna gledališka sobota. Red SE. 23. decembra nedelja ob 15. uri: Nušič: Pokojnik. Izven. Ob 20. uri: Škvarčan: Tuje dete. Izven. Ob 15. uri: Čapek: Mati. Gostovanje v št. Vidu. Opera. 19. decembra sredo ob 19.30 uri: B. Smetana: Poljub. V. Blodek: V vodnjaku. Red D. 20. decembra četrtek ob 19.30 uri: A. P. Borodin: Knez Igor. Red četrtek. 21. decembra petek: generalka. 22. decembra sobota ob 19.30 uri: B. Smetana: Poljub. — V. Blodek: V vodnjaku. Sindikalna gledališka sobota. Red S. A. 23. decembra nedelja ob 19.30 uri: Verdi: Traviata. Izven.

DANES

Terenki odbor OF Kodeljevo priredi v sredo 18. decembra ob 20. v dvorani kina Kodeljevo

GLASBENI VEČER

Koncert havajskih kitar, pevske točke, kupleti. Sedeži: 8, 10 in 12 din.

Vabljeni!

Vabljeni! Vabljeni! Vabljeni!

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

- Ponedeljek, 17. decembra ob 20. uri: Literarni večer mariborskih književnikov. Torek, 18. decembra ob 20. uri: B. Smetana: »Prodana nevesta«. — Gostovanje člana ljubljanske opere Antona Orla. Red A. Sreda, 19. decembra ob 19.30 uri: Leonov: »Vdov«. Izven. Četrtek, 20. decembra ob 20. uri: B. Smetana: »Prodana nevesta«. — Gostovanje člana ljubljanske opere Antona Orla. Red C. Petek, 21. decembra ob 20. uri: B. Smetana: »Prodana nevesta«. — Gostovanje člana ljubljanske opere Antona Orla. Red B. Sobota, 22. decembra ob 15. uri: Linhart: »Veseli dan ali Matiček se ženi«. Izven. Cene od 30 din navzdol. — Ob 20. uri: B. Smetana: »Prodana nevesta«. Gostovanje člana ljubljanske opere Antona Orla. Izven. KINEMATOGRAFI. Kino UNION: Ameriški film »HOTEL ZA ŽENE«, tehnik. Ob 16.15. 18.15 in 20.15 uri. Kino MATICA: Sovjetski film »OB SEŠTIH PO ZMAGI«, tehnik. Ob 17.19. in 21. uri. Kino SLOGA: Španski film »ZRETEV«, tehnik. Ob 17.19. in 21. uri. Kino KODELJEVO: Glasbeni večer (Koncert havajskih kitar, pevske točke, kupleti). Maribor ESPLANADE: Francoski film »DECEMBRSKA NOČ«, tehnik.

Tržaški filharmonični orkester

prekleti teden na svojem prvem koncertu v Ljubljani dosegel izreden umetniški uspeh. Koncert bo ponovljen danes, v sredo, ob 20. uri v veliki dvorani hotela Uniona za naše širokoplekno organizacijo. Preostale vstopnice so še na razpolago pri krajevem mednarodnem svetu, Masa-

OGLASE (VOŠČILA)

za božično in novoletno številko "SLOVENSKEGA POROČEVALCA" sprejema oglasni oddelek izključno do 20. t. m.

Mali oglasi

JAVNA BORZA DELA LJUBLJANA

ima na razpolago sledeča prosta mesta: Pri obnovi naše živinoreje so nam nujno potrebni 3 hlapci, ki imajo veselje in ljubezen do živali posebno konj.

SLUŽBE iščejo

16LETNO DEKLE se želi izučiti v kakršni koli stroki. Cenjene ponudbe na javno borzo dela pod »Takojšnji nastop«.

SLUŽBO dobe

DEKLE, ki zna nekoliko kuhati, sprejme mo v menzo. Rudnik-Kočevje. Zgladiš se Javni borzi dela.

V AJENCI

NATAKARSKA VAJENCE sprejme kolodvorska restavracija. Prednost imajo vnaprej z lastnim perilom. Javiti se čimprej na Javni borzi dela.

ZASLUŽEK

ISEMOMIŽARJA kateri bi se hotel udeležiti pri prodaji starega in novega pohištva ter ima prostor za skladišče v Ljubljani ali okolici. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. poročevalca« pod »Mizara«.

INSTRUKCJO ZA II. RAZRED GIMNAZIJE

IZJEMNO sedaj med počitnicami. Naslov iz prijaznosti: A. Kregar, Zrinjskega 3, pritrilje. 19.857-4

PRODAJA

KLAVIRSKO HARMONIKO »Hohner«, 120 basov, z registriranim prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«.

SLUŽBO iščejo

16LETNO DEKLE se želi izučiti v kakršni koli stroki. Cenjene ponudbe na javno borzo dela pod »Takojšnji nastop«.

SLUŽBO dobe

DEKLE, ki zna nekoliko kuhati, sprejme mo v menzo. Rudnik-Kočevje. Zgladiš se Javni borzi dela.

V AJENCI

NATAKARSKA VAJENCE sprejme kolodvorska restavracija. Prednost imajo vnaprej z lastnim perilom. Javiti se čimprej na Javni borzi dela.

ZASLUŽEK

ISEMOMIŽARJA kateri bi se hotel udeležiti pri prodaji starega in novega pohištva ter ima prostor za skladišče v Ljubljani ali okolici. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. poročevalca« pod »Mizara«.

PLESNJE CEVLJE, bele, svileni št. 37 prod. Gregorin. Igriška 2/II. 19.836-5

MOŠKO SUKNJO, kratko, in nizke čevlje št. 42, prodam. Hotel Elon, V. nadstropje. 19.914-5

ZAMENJAM

SUKNJIČ iz angleške blaga za 10 do 12 let starega dekca zamenjam za blago za končaste hlače. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«.

KUPIM

STALNO KUPUJEMO moške srajce, moške ženske in otroške obleke, čevlje, ruže, kapne, prte, odeje in razne druge predmete. ALOJZIJA DRAŽIČ

RADIJSKO ZARNICO z 444 kupim. M. Ujčić, Bežigrad 18. 19.949-6

POSISTI

PARCELE NA KODELJEVEM, za Bežigradom in v Šiški, za vili sistem, in 2 parceli za večnadstropni prodam.

VNAJEM

PIANINO vzamem po dogovoru v najem. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«.

POIZVEDBE

VOJAK, ki se je oglašil o zadevi Franca Kravanja, na novo ponovno zglasil v židov. ški ulici 4/II. 19.819-15

ZAJČJE KOŽE KRZNARSTVO ROT MESTNI TRG 5 zimske od srebrecv, črnčila, mačke kože in dobro ohranjene krznenne plašče kupuje

INSERENTE opozarjamo

da sprejema oglasni oddelek male oglase do pol 12. dopoldne, razne objave, notice in večje inserate do 12. nujne osmrtnice pa do 17. ure za katere žele, da bodo še isti dan objavljeni.

Zamudnike naprošamo, da poravnajo zaostalo naročnino in naročnino za tekoči mesec, sicer bomo primorani pošiljanje lista ustaviti.

KLOBUČARNA "PAJK" Van strokovno osnaži, preoblika in prebarva Vaš klubok, da izgleda kot nov. Lastna delavnica.

RUUDOLF PAJK - Ljubljana, SV. PETRA CESTA št. 33 - MIKLOŠICEVA CESTA št. 12 (Nasproti hotela Union)

Popravila radio-aparatom izvršuje solidno in hitro RADIO PEGAN Selenburgova 6-I Telefon 37-24

VABILO na izredni občni zbor Splošne delavske gospodarske združbe »Železničarski dom«, ki bo dne 30. decembra 1945 ob 17. uri v zadrzni hiši, Novi trg št. 2 v Ljubljani s sledečim dnevnim redom:

JERICA Umrla nam je hčerka Pokopali smo jo 14. decembra na pokopališču v Grobljah pri St. Jerneju. Kostanjčevica, 17. dec. 1945.

Ivan Vončina dohodarski prej. v pokoju Pokopali ga bomo v sredo ob pol 3. popoldne iz kapelice sv. Andreja k Sv. Križu. Žalujoče družine: VONČINA, KUCLAR, SUSTER.

Helena Selan Pogreb bo v četrtek 20. t. m. ob 2. popoldne v žid. kapelice sv. Cirila in Metoda, k Sv. Križu. Globoko žalujoča BREGAR MIHAELA in ostalo sorodstvo.

Groznik Vanja - Vane brigadni politkomisar, major IV. SNOUB Mat. Gubca, odlikovan z redom Hrabrosti in redom Partizanske zvezde

Groznik Vane, drž. tožilec v p., oče; Groznik Elza, mati; Groznik Smiljan, bratec. Družine: KASTELČEVE, KRANJEC, KOVAČEC, FORTUNA, FAJDIGA.

Po kratki bolezni je umrl naš predobri oče, stari oče, brat, stric in svak

FRANC RUS ČLAN OPERE V POKOJU

Pogreb dragoga pokojnika bo v četrtek, dne 20. decembra 1945. ob 15. uri z žal. kapelice sv. Janeza, na pokopališču k Sv. Križu. Ljubljana, Celje, Radovljica, dne 18. decembra 1945.

ZALUJOČI OSTALI

ZAHVALA

Iskrena zahvala vsem, ki ste spremljali na zadnji poti našega nadvse ljubljene sina edina

Slavka

vodnika K. M. V. P., sina gostilničarja in posestnika ki je čez 4 leta trpel v izganjstvu in se v najlepši dobi svojega življenja, v 26. leta starosti, tako tragično smrtno ponesrečil.

Neutolažljivi starši ALOJZ in TEREZIJA JURSA; MARTA in PAVLA, sestri; JOŠKO SENICA in JOŽE ŠKERLEC, svaka, in ostalo sorodstvo.